

ŽIVLJENJE IN SVET

10

6.
septembra

Knjiža 10.

Pola Negri

Glej »Usoda Pole Negrie
str. 276.

19 Ljubljana 31

Življenje in svet

Ilustrovana tedenska revija

Izhaja vsak petek in stane celoletno (dve knjigi) Din 80.—, polletno (ena knjiga) Din 40.—, trimesečno Din 20.—, mesečno Din 8.—. Posamezna številka Din 2.—.

Naročnina za inozemstvo: ITALIJA, trimesečno 8 lir, polletno 16 lir, celoletno 30 lir. — FRANCIJA, mesečno 4 franke. — ČESKOSLOVAŠKA, mesečno 6 kron. — AVSTRILIJA, mesečno 1 šiling. — Amerika in ostalo inozemstvo letno 1 ½ dolarja.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knafljeva ulica 5.

VSEBINA št. 10: Prof. A. M. Low: Znanost in sreča. — Cvetko Golar: Bolnikova povest (nadaljevanje) — Fridtjof Nansen: Po Volgi navzgor. — E. Berg: Teodora, kurtizana in vzhodnorimska cesarica. — Prvič po severni steni na Matterhorn. — Med ljudožeri. — Ameriške zanimivosti. — Henry Picard: Pečatni prstan. — Kislo zelje podaljšuje življenje. — Razvoj letalstva v sliki in besedi (nadaljevanje). — Campbell na težki poti do svetovne slave. — Usoda Pole Negri. — Novodobne ure. — Harmoničen stenski okras. — Nov indoevropski jezik. — Karikature. — Tedenski jedilni list. — Ali naj ima poročena žena prijatelja? — Humor v sakah.

Ali naj ima poročena žena prijatelja?

Zanimivo mišljenje moderne emancipiranke

To vprašanje je samo na sebi čisto nedolžno; kakor hitro pa spravimo to vprašanje v zvezo z družinskim življenjem in z današnjim položajem zakonov, postane takoj silno važno.

Ta problem je popolnoma nov, zakaj za časa, ko so bile naše matere še mlade, so se molče sporazumele o tem, da poročena žena ne sme imeti razen najbližjih sorodnikov nobenega prijatelja. Žena je morala biti, kakor Cezarjeva soproga, vzvišena nad vsak sum. Najmanjša indiskrecija, najmanjša lahkomišelnost ali pa trma je utegnila spraviti ženo ob dobro ime in tedaj je bilo konec njenega mirnega življenja. Žena zadnje in predzadnje generacije je bila v takem primeru izgubljena.

Takrat ni nihče govoril o kakem novem svetovnem nazoru, takratna generacija ni poznala besede »toleranca« — takrat ni obstajala možnost izgovorov in opravičil; če je žena izkazala razen svojemu možu še komu drugemu le najmanjšo naklonjenost, so jo takoj obdolžili najhujšega in čakala jo je težka kazen.

Tako je bilo vsaj pred petdesetimi leti še v angleškem in nemškem družinskem življenju.

Prvo, kar so si priborile emancipirane ženske, je bilo to, da so si lahko prosto in javno izbirale svoje prijatelje. Za to so se posebno zavzele žene, ki so imele svoj lastni poklic. Trdile so, da je nemožne delati v javnem življenju brez prijateljstva z moškimi. Kdorkoli se ni strinjal s tem, je dobil priimek »srednjeveški«.

Idealno, čisto prijateljstvo s kakim zanimivim moškim je lahko nekaj zelo lepega, pogoj je samo, da žena ljubi svojega moža in da mu je brezpogojno zvesta.

Takega prijateljstva tudi družba ne bi obsojala in nihče ne bi našel na tem česa slabega. Če bi bila vsa prijateljstva taka, kdo bi potem še sumil o kaki nezvestobi? Kdo bi videl v takem prijateljstvu kaj nepoštenega in neplemenitega.

In tako je šlo javno mnenje iz ekstrema v ekstrem. Poročena žena si je kmalu priborila popolno prostost, kar se tiče tovarštva in prijateljstva, in s tem je bilo družinsko življenje postavljeno na nov temelj.

V teoriji se nam vidi to zelo prijetno. To imenujemo napredek in spoznanje; a v resničnem življenju pridemo vedno spet do tega, da so imeli naši predniki več življenjskih izkušenj in več spoznanja in se niso zaman tako trudili, da bi si ohranili svoje tradicije.

Kakor v toliko drugih slučajih, postane prostost, s katero znajo le nekateri pravilno ravnati, v rokah množice nezaheljena koncesija. Množici je treba začrtati meje, da ne zaide v zmoto. Samo peščici ljudi smemo zaupati, da se bo držala svoje poti in ne bo zašla na drugo stran meje.

Če žena nima otrok in jo njen mož kdorkoli zanemarja in če se ta žena potem dolgočasi (čudno, da se more v našem tempu časa sploh še kdo dolgočasiti), tedaj ji nihče ne bo zameril idealnega, čistega pri-

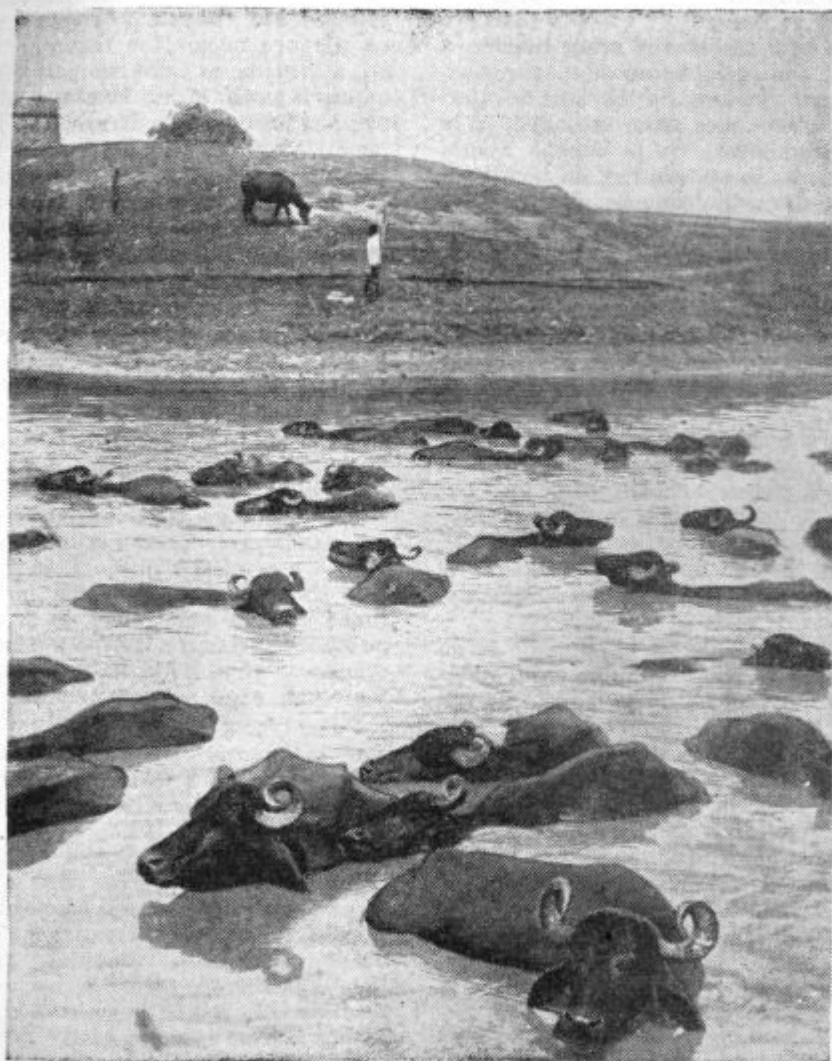
Nadaljevanje na predzadnji strani

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 10.

LJUBLJANA, 6. SEPTEMBRA 1931.

KNJIGA X.

Po trudenem dnevu

Čreda bivolov na otoku Ceylonu po težkem delu na riževem polju.

Prof. A. M. Low

Znanost in sreča

Zadnji napad na znanost in znanstvenike trdi, da je stroj kriv vse nesreče in bede na svetu in da bi bil človek zadovoljnejši, če bi mogel pozabiti na vse izume zadnjih sto let.

Kakor večina trditev v škodo znanosti, vsebuje tudi ta obtožba zrnice resnice, a obenem tudi celo »goro nesporazuma«. Nedvomno je res, da bi bili nekateri možje in žene med nami srečnejši, če bi mogli nazadovati do prvotnega stanja prvih ljudi. Je pa tudi res, da imajo poljedelec, drvar in vodonosec prejšnjih časov v opisih nekih zgodovinarjev navidezno zavidanja vredno vlogo.

A vzroke moramo iskati v tem, da niso imeli opisovalci življenja preteklih časov dovolj bistroumnosti in izkušnje, da bi znali razločevati med srečo in nesrečo, kakor znamo to danes. Sreča je relativen občutek. Če bi, dragi čitatelj, vzrasel v temni jami med drugimi ljudmi, ki so živeli isto tako v jamah in jedli vse svoje življenje čebulo, ne bi imel poželenja po luči in dobri hrani iz preprostega razloga, ker obojega ne bi poznal. Znanost je razširila krog človeškega delovanja in zato tudi človeško sposobnost za občutenje sreče in bolečine.

Res je, še danes lahko čitamo, da so bili ljudje v davno minulih časih navidezno vsi srečni ali da je mož — da navedemo posamezen primer — po dolgem pojezdu krenil v gostišče, popival tam veselo pozno v noč in se dvignil naslednje jutro spočit, sedel na svojega spočitega konja ter nadaljeval svojo pot. Vprašanje pa je, da-li je takšen romantičen opis, ki vsekakor ustreza zahtevam starih romantikov, tudi resničen! Ta opis je pozabil na večino drugih značajev, ki bi jih bilo treba navesti: n. pr. na kuhinjskega vajenčka, ki je v tistih časih po dvajset ur na dan pomival posodo, na kuharja ki so mu pozni gostje lahko vsak trenutek zmotili nočni počitek, in na hlevarja, ki ni poznal osemurnega delavnika...

Nedvomno je, da neka majhna, privilegirana družbena skupina v tedanjih časih ni poznala nobenih skrbi na svetu, razen morda putike, a ogromno število mož, žena in otrok je živelo v okoliščinah, ki bi se nam zdele dandanes narav-

nost neznosne. Ali so bili ti ljudje srečni? Ali je bil srečen mož, ki je pomival od ranega jutra do pozne noči posodo, ali je bil srečnejši od svojega modernega potomca, pomivalca posode, ki so mu na razpolago milo in celo stroji? Vzgoja in znanost sta usmerila človeškega duha na njegove neomejene razvojne možnosti, a stroj še ni tako izpopolnjen, da bi napravil moža, ki mu streže, v idealnem pomenu neodvisnega. Nesreča tega sveta temelji večji del na zlorabi duha in telesa ali pa na dejstvu, da ju ne uporabljamo po najboljši možnosti. Neozdravljiv bedak je malokdaj nesrečen. Treba nam je neke mere pameti, da se čutimo srečne ali nesrečne...

V mnogih ozirih nas je povedla znanost nedvomno do višje stopnje sreče. V kraljestvu umetnosti — njeni pospeševalci so le preveč pripravljeni za napade zoper znanost — najdemo, da je znanost znatno pomnožila število ljudi, ki so zmožni ceniti lepoto. Le nekoliko tisoč ljudi je za Mozartovega življenja morda slišalo genialno muziko nesmrtnega skladatelja. Kako majhno pa je to število v primeri z milijoni, ki jo poslušajo danes s pomočjo radia in gramofona! Tudi če smatramo, da je muzika po radiu v primeri z izvirno muziko manj vredna — ali ni bolje, da jo uživajo milijoni ljudi nego peščica privilegirancev?

Poleg tega je znanost z novimi in boljšimi instrumenti povečala izrazne možnosti muzike in s tem gotovo tudi mero užitka med njenimi ljubitelji. Nihče ne more trditi, da so bobni, železni instrumenti in školjke nekdanjih godb proizvajali boljše muziko nego današnji orkestri — in vendar očitajo znanosti, da je razvila muziko iz primitivnega stanja divjih, nebrzdanih ritmov do poduševljene kombinacije melodije, harmonije in meditacije — kakor da so kričeče disharmonije davnih ljudstev bistvo muzike!

Znanost je pomnožila zemeljsko srečo, ker omogoča najvišjemu kakor najnižjemu koristno in prijetno zabavo, veselje in pouk. Mogoče, da razodeva z roko pisana in z arabeskami okrašena knjiga določeno, umetniško lepoto — a kaj nam daje več veselja: rokopisna knjiga ali izdaja tisočih izvodov iste knjige, ki vsebujejo iste besede in obravnavajo isto

snov? Glede odgovora na to vprašanje pač ne more biti dvoma, kajti naj bo veselje do posesti lepe knjige še tako veliko, vendarle se ne more primerjati z veseljem, ki ga prireja tisočim čitateljem današnjih dni poljubna razmnožitev te knjige. A tisk je samo eden tistih izumov, ki je osrečil vse narode brez razlike.

Zdravilo za človeško nesrečo je danes bolj nego kdaj znanost, dokler ne dosežemo pač tiste stopnje nasičenosti, ki nam bo omogočila spoznavati lepoto z našim duhom brez posredovanja čutnih organov.

Trditev, da je vedla znanost do zasužnjitve mož in žena in s tem do njihove nesreče, izdaja površnost v mišljenju. Da se čutiš v sužnosti nesrečnega, si moral biti pred vsem nekoč svoboden, ker suženj po rojstvu je običajno s svojo usodo zadovoljen in si nič ne želi svobode. Ni tlačanstvo, temveč svoboda, ki dela modernega človeka često nesrečnega. Tlačanstvo je morda zvezano s trdim delom, nikoli pa ne z odgovornostjo in potrebo razmišljanja. Možje in žene našega časa so bili hipoma obdarovani z relativno kratkim delovnim časom in samo, ker ne umejo pravilno izkoristiti prostega časa, trpijo in se čutijo nesrečne. To ni posledica vzgoje, temveč preprosto zelo slabe vzgoje. Več vzgoje in več znanosti, to je lek.

Tisti, ki zvrčajo krivdo za svojo nesrečo na našo znanost, bi menda rajši

videli, da bi se vrnili časi, ko so bili ljudje sicer umazani, toda srečni v svoji umazanosti in propalosti, ker niso poznali pomena higijene. Ti odrešeniki sveta zahtevajo, da bi se morali odpovedati svojim hišam, svojim kanalizacijskim napravam, svojim vodovodom, svojim knjigam, skratka vsemu, kar se proizvaja v tovarnah in delavnicah, da bi se obudila k novemu življenju blagoslovljena doba z mahom poraslih koč. Ne verjamem, da bi imel takšen eksperiment kakšen uspeh in da bi bil sploh mogoč. Ena tistih nevarnih bolezni, o katerih pisatelji zgodovinsko romantičnih dogodb tako vestno molčijo, bi kmalu pobrala polovico človeštva, med tem ko bi druga polovica poginila od glada. Seveda, potem bi bili vsi srečni, a jaz osebno bi le rajši nadaljeval manj nevarni eksperiment življenja med sodobnimi okoliščinami!

Zanikati dejstvo, da se nagiba človeštvo k razvoju naprej, k razvoju, ki ima prej dobre nego slabe tendence, pomeni zanikavati evolucijo prošlih stoletij. Pomeni zavidati prašiča, ker živi v nevednosti zadnjega dne v svojem svinjaku!

Mislimo rajši na to, da bi se morali pozuriti, kajti nas, ki živimo danes, bodo nekoč primerjali s starimi Egipčani in z divjaki v primeri z ljudstvi in plemeni, ki jih bo usoda nekoč postavila za naše namestnike na zemlji...

Spominska plošča odkritelju elektromagnetizma

V Monakovem so odkrili spominsko ploščo velikega danskemu fiziku H. Chr. Ørstedu, ki je po naključju odkril elektromagnetizem in dal s tem posredno povod Faradyu za odkritje velepomembne indukcije. (Glej Zis, knjiga X, str. 162.)

Cvetko Golar

Bolnikova povest

(Nadaljevanje)

Biša, v kateri je stanoval, je bila že stara in je imela široka vrata s kamenitimi podboji. Zdela se mu je prijazna in domača, ker je ležala že izven mesta zraven majhnega vrta. Z visokim košanjem, pod katerim je zvečer posedal in čital, ako ga ni poklicala družba. Gospodinja, pri kateri je imel ka-

binet je bila vdova in je imela dva sina, ki sta obiskovala šole, ter omoženo hčer. Ob dolgih večerih ga je poklicala, in potem so poiskali mizico ter klicali duhove. Sprva Andrej ni veroval v to premikanje in udarjanje nog, bilo mu je vse skupaj šala, s katero je včasih on, včasih kateri izmed dijakov vzbujal radovednost in vznemirjenje. Potem se je zgodilo, da se je v stvar nekako zamislil, ker si ni mogel vsega razložiti. Sedeli so za mizo in sklenili prste. Zlasti hči je bila zelo pri stvari, in je pazila na brata. Že pozno v noč se je zgodilo nekaj, česar si ni mogel raztolmačiti. Gospa Liza, hči gospodi-

nje, je držala sama roke nad mizo, ki se je vzdignila in obvisela v zraku. Od takrat se je Andrej začel resneje baviti s spiritizmom in drugimi

okultnimi znanostmi. Naročil je knjige glasovitih učenjakov dr. du Prela, Crookesa, de Rochasa, Wallacea, Aksakova, Flammariona in drugih, ki so pisali o svojih poskusih in doživljajih v mističnem svetu. Zamislil se je v magične lastnosti duše ter bil prepričan, da je mnogo prirodnih zakonov še nezanih službeni znanosti in da so telesnopski učinki, ki se dajo raztolmačiti edino z delovanjem umrlih ljudi.

Že njegova vzgoja je vplivala nanj v tem smislu, ker so ga še otroka strašili, da ni jokal, in mu pripovedovali strahotne zgodbe o duhovih. Kasneje, ko je študiral v mestu, je na vse to pozabil, ali v njem je ostal vzgojen strah pred nečem neznanim in skrivnostnim, kar je nad nami, da smo v oblasti nezanih moči, včasih dobrih ali zlobnih. Nekega pomladnega večera je sedel o pet pri vdovi in mu je vsa razburjena pripovedovala o svojem bratu, ki je med vojsko prišel k njej. Poklicala jo je trikrat in obstal pri vratih. Bil je takrat na vojni, ali ne, bil je že od Rusov ujet, in se zato ni toliko bala za njegovo življenje. Ali čez mesec dni je dobila pismo, da je njen brat umrl v ujetništvu, prav tisto noč, ko se ji je prikazal.

Tudi Andrej je povedal dogodek, ki se je njemu pripetil. Šel je o Veliki noči v zvonik z več dijaki ob dveh zjutraj, da bi potrkavali.

»Trije smo bili,« je pravil, »in čakali smo še enega, nekega Pavla Leskovca, ki nam je obljubil, da pojde z nami. Jezili smo se, ker ga ni bilo, nenadoma stoji med nami. A kot bi trenil, plane skozi lino in svetel žarek se je potegnil na zemljo. Vsi presenečeni smo obstali in ni se nam ljubilo posebno potrkavati. V čudnih slutnjah smo se razšli. In — drugi dan sem zvedel, da je tisto noč umrl.«

»Zmerom se zgodi kaj takega, le pazite se, gospod Andrej, ali hočete, da vam pokažem karte?«

»Ni treba, gospa,« se je branil Andrej, »vi mi ne poveste nikoli nič dobrega. Ne vem, kdaj bi že bil moral umreti, da je po vaše.«

»Veseli bodite, da nisem uganila. No, saj bi bila skoraj. Po zimi vam je že trda predla.«

»O, mama, tebe smo že za roke vlekli, da si se še zbudila,« je z nasmehom pravila gospa Liza.

»V resnici ste bili pravi, roko bi mi skoraj utrgali takrat.«

»In pri meni ni bilo nič posebnega! Živce imam slabe, že iz mladosti. Me ne ima mačeha na vesti, ker me je plašila z vragom in copnicami.«

»Ali vse eno morate bolj gledati na svoje zdravje! Zakaj prečujete vse nosi, zakaj čitate toliko! Ali ni škoda oči!«

»In petroleja, ali ne, mama?« Se je pošalil njen sin, dijak.

»In potem ne morete spati, in ste drugi dan vsi bledi in slabi,« je opominjala gospodinja.

»Čitanje mi ne kvari živcev,« se je branil Andrej, »ravno narobe! Po čitanju šele zasnim lahko!«

»Veliko bolj bi bili zdravi, da hodite redno spat. Knjige vam bodo vzele vso pamet, kaj pa imate od njih?«

»Marsikaj! Vse tisto, česar se nisem naučil v šolah, zakaj med nebom in zemljo je marsikaj, o čemer se niti ne sanja šolski učenosti, kakor je rekel danski princ, ki ga pa vi ne poznate, gospa!«

»Haha, Hamlet je bil, ali ne, gospod?« Se je pobahal študent Mirko.

»Kako bom pa jaz vse vedela!«

»Vsak nekaj, ali ne, mama,« je pristavila gospa Liza.

»Ali nocoj ne bi zopet vprašali mizice?« Je omenila gospodinja.

»Ah, vrag naj vzame te neumnosti! Živce mi vznemirjajo, —«

»Samo pol urice,« je povzel dijak.

»Nocoj res ni treba,« se je branil Andrej.

»Gotovo ste videli svojo izvoljenko, ha ha, jo že poznam,« ga je dražila gospa.

Andreju je bilo neprijetno, zato je tiho vstal in se poslovil. V svojem kabinetu, do katerega se je prišlo po dolgem hodniku in ki je ležal v prvem nadstropju z dvema oknoma na cesto, trdo tlakovano in visečo proti mostu, se je vrgel utrujen in slabe volje na star naslanjač. Jezilo ga je, da je gospa govorila o ženski osebi, ki še ni nastopila v njegovem življenju. Ni bil sicer sovražnik žensk, ali do sedaj je še ni našel, ki bi mu vzbudila nežnejše

čuvstvo in segla globlje v njegovo dušo. Celo ponosen je bil na to, da se je doslej uspešno izogibal skušnjavam in strastem. Hotel je ostati trden in čist, ker je tudi glede na svoje zdravje moral biti vzdržljiv. Opazil je včasih prijazne poglede mladih deklet, ki so vrljali njegovi visoki postavi in bledemu, zamišljenemu obrazu z gostimi črnimi lasmi in obrvmi. Dobival je tudi pisma neznanih oboževalk, ki jih je sicer čital, a ni odgovarjal nanja. Trdno je sklenil, da bo samo tista njegova, ki ni še nikogar ljubila, in jo bo sam izbral, ako mu jo privede usoda naproti.

Pred seboj na mizici je imel odprto Turgenjevo »Klaro Miličevo« in zdel se je sam podoben junaku te povesti, Jakovu Aratovu. Tudi njemu je bilo šele pet in dvajset let in se je mnogo bavil s knjigami. In ugajalo mu je celo to, da je bil kot njegov junak občutljiv, nervozen, in mu je trepetalo srce, ter so prsa težko dihala. Tudi on je veroval v tajne sile in prikazni, katerih oficijalna znanost ne priznava, a ki obstoje kljub temu. Zamislil se je v njegovo žalostno zgodbo in v usodno ljubezen nesrečnice Klare. Vzel je zopet knjigo v roke in je odprl mesto, kjer zaklinja Aratov umrlo ljubico:

»Klara, ako si v resnici tukaj, ako me vidiš, ako me slišiš, oglasi se! Ako je ta oblast, ki je čutim nad seboj, v resnici tvoja oblast, oglasi se! Ako razumeš, kako gorko se kesam zato, ker te nisem razumel, ker sem te odbil od sebe, oglasi se! Ako je to, kar sem slišal, v resnici tvoj glas, ako je čuvstvo, ki me je objelo, ljubezen, ako veruješ, da te ljubim, jaz, ki doslej nisem ljubil, niti spoznal niti ene ženske, ako veš, da sem se po tvoji smrti zaljubil vate strastno, nepremagljivo, ako hočeš, da ne pridem iz uma — se oglasi, Klaral!«

Vznemirjen in zadet v dno srca je čital Andrej te besede. Zdelo se mu je, da vidi-pred seboj Aratova, in tako se je zamislil vanj, da mu ni mogel odpušiti njegove neusmiljenosti do Klare. Tudi njo je videl jasno v duhu, črno židovko in ciganko, slišal je njen glas in videl njene strastne kretnje. Ves večer je mislil na njo, in ko je ugasnil luč, ni mogel dolgo zaspati.

»Ni drugače, moral bom pustiti knjige,« je modroval. »Vedno bolj sem nervozen, ne spim, in ako za trenutek zaprem oči, imam čudne sanje, haluci-

nacije. — Vse se maščuje nad menoj, nisem zdrav, živci so prenapeti, pisati ne morem —

Ali je zaspal ali ni, ali so bile sanje? Mesečina se je razlivala po sobi, ko je odprl oči. Prav nad obraz se mu je nekdo sklonil, čutil je lahen dih, kot bi

zavela sapa mimo njega — Zavzel se je in planil — Sredi sobe je stala ženska postava, neizrečeno lep obraz se je smehljala v mesečini in ga vabila. Gosti črni lasje so padali in lili po hrbtu, črne obrvi so se skoraj stikale, in vse po teze njenega obraza so dihale skrivnostno lepoto. Prvi trenutek je mislil Andrej, da sanja, ali takoj se je prepričal, da je vzbujen, ko je zaslišal nezanko:

»Pridi, pridi! Čakam te!»

Nasmehnila se mu je zapeljivo in ga z roko vabila.

«Kdo si?»

Sklonjen pokonci in drhteč po vsem telesu je strmel vanjo, ki mu je sijala v tajnih čarih naproti. Zdelo se mu je, da so se zganile njene ustnice, in njen nasmeh je bil vse zapeljivejši.

»Povej, kdo si? Od kod si prišla k meni?»

»Jaz sem — ne smem ti povedati. Spoznal me boš, pridi!»

Kot da ga je nadnaravna sila dvignila iz postelje, se je približal in šel za njo, ki se mu je umikala proti oknu. Še ga je vabila in se smehljala. Hotel jo je objeti, ki je tiho in lahno plavala pred njim. Zdaj je bila tik okna, skušal jo je objeti, njena koprena mu je zaplavala pred obrazom, čutil je njen omamljiv vonj, vzdignil se je —

»Jutri, jutri se vidiva —

»Kje, počakaj, ali si prikazen ali si živo bitje?»

»Pridi in me spoznaš —

Že jo je mislil objeti, zasmejala se mu je zmagoslavno, in tedaj se je pred njim odprla noč. Vse je izginilo pred njim, zletel je v temo in obležal na kamenju —

Kdaj raste drevje?

»Revue d' Horticulture» objavlja presenetljive izsledke francoskega botanika o naslovnem vprašanju. Glavni čas za rast je med polnočjo in šesto uro zarana. Različna iakost rasteńja v teku 24 ur se v odstotkih izraža takole: Od 6 do 9 ure zjutraj 8²/₃%, od 9 do poldne 1¹/₂%, od poldne do 18 ure vobče nikake rasti, od 18 do 21 ure 1¹/₂%, od 21 do polnoči 3⁷/₈%, od polnoči do 6 zarana 85%. Nad 90% rasteńja se navršil torej v času, ko se solnce skriva pod obzorjem, in sploh se drevesa krepé domala le tedaj, ko jih solnce ne obseva. Tudi pri drugih rastlinah se je pokazalo nekaj podobnega, vendar ne tolikani izrazito kakor pri drevju. In čas rasteńja je pri raznih vrstah iako različen.

Univerzalno zdravilo

V würzburški univerzitetni knjižnici hranijo znamenit rokopis receptov iz časov Karla Velikega. Farmacija in medicina takrat še nista bili tako visoko razviti kakor dandanašnji. Lekarn v današnjem smislu še vobče ni bilo. Sicer pa bi imeli lekarnarji itak prav malo posla, ker predpisuje en sam izmed treh receptov würzburškega rokopisa tako učinkovito zdravilo, da pomaga zoper vse bolezni, strupe in kačje pike. To zdravilo je bilo sestavljeno iz 50 različnih masti in zelišč, iz katerih si je moralo pač telo samo izbrati tiste, ki so mu najbolj prijazne. Zanimivo je, da se mnoge tistih sestavin še dandanašnji uporabljajo kot zdravila, čeprav ne v taki mešanici kakor nekoč.

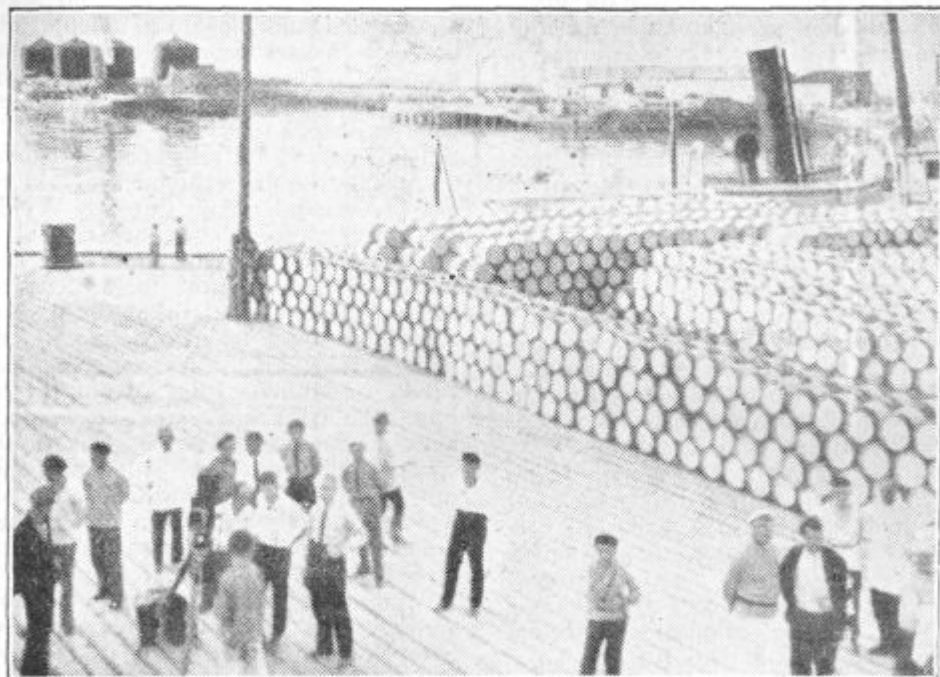
Fridtjof Nansen*

Po Volgi navzgor

Od Astrahana do Stalingrada

Dotovanje po Volgi navzgor iz Astrahana smo nastopili 13. julija (1925) ob 8. uri zvečer. To je bil začetek znamenite vožnje po največji evropski reki, po mogočni žili ruske ravnine. Volga teče

vodno zvezo z Belim morjem na severu in z Baltijskim morjem na zapadu, kadar pa bo gotov prekop med Volgo in Donom, bo vezala Rusijo tudi s Črnim in preko njega s Sredozemskim morjem. Izliva se v Kaspij

Sodi s slaniki na pomolu v Mahač Kali.

s svojimi pritoki preko največjega dela sovjetskih republik na zapadu Urala. Njeno porečje meri 1.459.000 štirijskih kilometrov in je večje, kakor Francija, Nemčija in Velika Britanija skupaj; na njem živi več ko 50 milijonov ljudi. Povolžje je bilo pred vojno žitnica Evrope. Pridelovanje žita še danes ni doseglo predvojne višine in izvoz žita še vedno ni bog ve kako znaten.

Volga je izvor blagostanja vse južnovzhodne Rusije. Po nji in po njenih pritokih se z ladjo dospe proti vzhodu do samega Urala, prekopi omogočajo

sko morje ter veže s tem Rusijo s Srednjo Azijo in z Iranom. Redne paroplovne zveze poslujejo med Baltijskim in Kaspijskim morjem. Izmed 130 volških dotokov jih je 12 plovnih in plovne proge celega porečja znašajo 29.770 km.

Volga izvira v Valdajskem višavju v Tverski guberniji. Dolga je 3694 km in ima do Kaspijskega morja 262 m padca. Teče večinoma po ravnini, zato je nje tok počasen. Nje hitrost je povprečno 2.9 km do 4.3 km na uro. Pri visoki vodi se hitrost toka podvoji, pri nizki pa često pade pod gornjo povprečno hitrost. V dobi taljenja ledu in snega rabijo pomladanske vode po

* Glej »Smrt velikega raziskovalca in človeka«, Zis knjiga VII, str. 570.

natančnih opazovanjih za 2747 km dolgo progo od Rybinska do Astrahana 50 dni. Veletok je v svojem dolednjem teku južno Samare in Saratova širok do 2 km, mestoma je pa še celo širji; njegovo ustje ob Kaspijskem morju meri 170 km.

Nešteto parnikov in jadrnic, čolnov in splavov, naloženih s tisoči potnikov in z množicami dragocenega blaga se vozi neprestano po reki v obeh smereh. Ob bregovih leže velika in bogata mesta z živahnim prometom in vrvenjem. Ob dolgem veletoku in na njegovih ravninah so v teku vekov nastajale in propadale silne in mogočne države. Države Bolgarov v Bulgarju, Hazdrov v Itilu, Mongolov, Tatarov in drugih narodov so se vrstile v tem ozemlju. Slednjič so od severa prišli Rusi in utrdili svojo oblast od izvira do izliva. Kakor prej, vali Volga svoje rjavorumene valove po svoji zaviti široki strugi, kakor jih je valila pred tisočletji, davno prej, nego se je ob njej naselil človek. Edino vidno izpremembo v tem je napravil človek: posekal je gozdove, ki so dajali vlago, zato pa so povodnji ob času taljenja snega češče, trajajo pa manj časa.

Najživahnejši promet se razvija po Volgi navzgor proti Baltijskemu morju. Volško-nevski prekop je dal Leningradu pomen glavnega pristanišča podolškega prometa; blagovni promet je tu 15krat večji nego v Astrahanu. Po vodi navzgor prihajajo predvsem ribe, kovine, tovarniški izdelki, kože, žito, moka, lan, petrolej, razna olja, sol in les, nizdol pa se pošiljajo večinoma gotovi izdelki in les za gubernije Samaro, Saratov in Astrahan, ki nimajo gozdov. Struga se često izpreminja, zato jo je treba vsako leto očistiti in poglobiti ob nevarnih sipinah. Ladje vkljub temu pogosto nasedajo nanje ter zato na posebno opasnih mestih stalno stoje pomožni parniki.

V prejšnjih časih je na desetisoče burlakov vleklo čolne in splave po reki navzgor. Od teh burlakov izvirajo znane povolške pesmi, osobito slovita »Ej, uhnem...« Dandanes se za to delo porabljajo vlačilci-parniki, burlaki pa so se umaknili na nekatere plitvejšje dotoke, kjer je druga plovba nemogoča. Živahni promet traja vse poletje do srede jeseni. Novembra meseca se pojavi prva ledena skorja, nato pa reka polagoma zamrzne in

plovba popolnoma preneha. Brž ko doseže led primerno debelost, pa se na njem začne promet na saneh in Volga nudi za tri do štiri mesece najkrasnejšo cesto. Celo železniški vagoni vozijo preko ledu, ki je povprečno 80 do 90 cm debel, na dolnji Volgi pa doseže često debelost poldruga metra. Spomladi med 10. in 20. aprilom se začne led taliti, v Astrahanu pa vse kakor šele sredi marca. Led poka, da se čuje kakor streljanje nešteti topov, nato pa drve mase ledu po reki, zidovje ledenih plošč se dviguje ob bregovih in vsak promet je popolnoma nemogoč. Štirinajst dni kasneje pa znova oživi ladijski promet v starem redu in obsegu.

Tudi severno Astrahana sta bregova še nizka, osobito vzhodni breg, ki je ves preoran od raznih pritokov. Velik del obrežja je popolnoma zarasel z ločjem in bičjem. Zapadni breg je nekoliko višji, suh, brez ločja in s te strani je le redko videti kak dotok. Na zapadnem bregu lahko opazimo 10 km nad Astrahanom ostanke mogočne hazarske prestolnice Itila. Mesto Itil je bilo kake tri vekove središče mogočnega hazarskega carstva. Hazari so sprejeli židovsko vero od hebrejskih misijonarjev; o njej ni sledu, pač pa nedaleč odtod leži Kalmycki Bazar, središče Kalmikov, budistov, s svojim budistovskim svetiščem.

Mrak se je spustil na zemljo in noč je razgrnila svojo črno temo na valove Volge. Iz dalje prihajajo glasovi sloveče pesmi:

Volga, Volga, mat rodna,
Volga ruskaja reká,
Ne vidala ti podarka
Od donskogo kazaka...

Čudoviti akordi pesmi o Stenjki Razinu, kazaškem atamanu, vodji upornih kmetov, prijateljev siromakov, o njegovih junaških pohodih in žalostni smrti. Po tej reki so tiho drseli čolni z Razinovimi kazaki in na tej vožnji bi se bil ataman Stenjka zavoljo perzijske princese-krasotice skoro sprl s svojimi tovariši. Da bi ne bilo razdora, je vrgel ataman devojko v Volgo in odplul, da zavzame Astrahan, kar se mu je l. 1670. tudi posrečilo.

Ime Volga, matuška Volga, ki ima tako važno vlogo v domišljiji in pesmih ruskega naroda, ni rusko, marveč izvira od ugro-finskega plemena Bol-

garov, ki so že v prvih stoletjih našega štetja ustanovili veliko državo ob Volgi. Njihova prestolnica se je imenovala Bolgar, iz česar je nastalo ime reke Volga. Grki so reko imenovali Ra, Ugro-Finci pa Rau. Razvaline prestolnice slutijo danes pri vasi Uspenskoje, 25 km pod ustjem Kame. V zgodnjem srednjem veku je bil ves vzhodni del današnje Rusije naseljen po raznih ugro-finskih plemenih. Šele

Na ravninah obeh bregov drse mimo nas velike vasi s cerkvami, zvoniki in kupolami, plovemo mimo obširnih polj, na katerih kar mrgoli pridnega ljudstva. Kadar pristanemo, se seznanjamo s tem ljudstvom. Tu je razvit značilni južno-ruski tip: moške in ženske so temnejših las, oči in polti, pri marsikom je videti mešano kri, kajti ta del ruskega naroda je vsesal mnogo tatarskega, finskega in mongolskega

Astrahan: vhodni stolp mestne trdnjave, levo katedrala, desno razvaline Bazarja.

v 16. veku so Slovani prodrli proti vzhodu in ob Volgi proti jugu. Bolgarsko državo je v 14. veku uničil Timulenka in na nje mestu je nastal tatarski kanat, dokler ni Ivan Grozni leta 1552. osvojil Kazan in dve leti nato še Astrahan. Grozni car je s tem odprl pot svojemu narodu do ustja Volge in odstranil edino veliko oviro v zmagovitem pohodu ruskega naroda v Sibirijo in na Daljni vzhod.

Nič ni prijetnejšega nego taka vožnja po Volgi, zlasti na tako izvrstni ladji, kakor je naša. Vožnja od Astrahana do Nižnjega Novgoroda traja sedem, v obratni smeri pa le pet dni.

življa. Ravna stepa, ki se razprostira na obeh straneh dolnje Volge, je naseljena s Kalmiki, Kirgizi in Tatari. Tudi na krovu našega parnika je zastopana ta pestra narodopisna mešanica.

Tako smo dospeli do Sarepte, nemške naselbine, ki so jo ob koncu prejšnjega veka ustanovili reformirani herrnhutovci. Od tu dalje severno do Saratova in celo do Volska na levem bregu Volge se vrste druga za drugo nemške vasi, ki pa so starejše, ker so ustanovljene še za Katarine II. ob koncu 18. veka. Kakih 60 km vzhodno Sarepte leži vas Carev. Prej je na tem

mestu stalo mesto Saraj, kjer je v 13. veku stoloval Batu, vnuk silnega Temudžina Džingiskana, pod zlatim šotorom. Saraj je bil središče mogočne mongolske države. Severno Sarepte pa leži mesto Stalingrad, prejšnji Caricin.

Tu se približa Volga Donu na 50 km. V davnih časih je bil na tem mestu znamenit »volok«, t. j. prehod, kjer so morali trgovci iz Kaspijskega morja vleči svoje ladje po suhem do Dona, da so po njem dopluli v Črno morje.

Ernst Berg

Teodora, kurtizana in vzhodnorimska cesarica

Iz najnižjih ljudskih slojev — Sužnja, plesalka, gledališka igralka — Cesarica in voditeljica državnih podjetij.

Teodora — lepa bizantinska cesarica! Vredna je, da se je spomnimo! Svetovna zgodovinarica pozna mnogo žensk, ki so šle v ljubezni in v strasti, v dobrem in v slabem, v vdanosti in okrutnosti do skrajne meje. Toda nobena ni prekorsila Teodore. S svojo lepoto in modrostjo je premagala svojega moža in po možu ves svet.

Teodora je bila žena Justinijana I., ki je vladal krščanskemu rimskemu svetu od 527 do 565. Če naj sodimo Teodoro po svetovni zgodovini, tedaj bo vstala pred nami slika nasilne in nekrepostne ženske. Če jo pa sodimo po tem, da je bila rojena v cirkusu in pokopana s cesarskimi častmi, bomo videli, da tudi njeno življenje ni bilo vedno posuto s cvetjem.

Teodora je bila v svoji mladosti sužnja, plesalka in igralka — človeško bitje, ki so ga lahko podarili in prodajali, kakor je bilo koga volja. Sama ni smela nikoli izraziti svoje volje. A vendar je kasneje ob strani svojega moža vladala državi, in kar je glavno — znala si je ohraniti oblast do svoje smrti.

Teodora je bila izredno lepa ženska; a s to svojo lepoto se je znala izkoristiti in nihče ji ni mogel očitati prevelike vestnosti ali tenkočutja. Kakor jo je bila narava ustvarila, taka je bila: robustna in brez pomislekov, strastna in častihlepna. Njen oče je bil medvedji strežaj v carigranskem cirkusu: težak poklic, ki si ga ni bilo moči misliti brez biča in železa. Kadar je imel oče uspeh (in medvedji strežaj je bil dolgo časa dika gledališča), je cvetja in daril kar deževalo; če se pa on

ali njegovi varovanci niso obnesli, so ga čakale psovke in udarci. Nihče ni izkazoval ne njemu ne njegovi rodbini človeškega razumevanja; veljave je imel komaj toliko kakor njegove živali. Teodora je poslušala kričanje zelenih in višnjene stranke v cirkusu, gledala borbe divjih zveri in vdihavala cirkuški zrak, ki je bil poln strasti in upora. Nihče je ni vzgajal, nihče je ni poučeval. Hčere sužnjev so bile, kakor lesti sami, last velikih gospodov dežele. Komaj se je bila operila, je šla zala deklica že iz rok v roke. Upala je, da pride s pomočjo ljubezni do denarja in moči. Ta up je ni prevaril.

Nekega dne je Teodorin oče, medvedji strežaj Akazij, umrl in mati je ostala s svojimi tremi hčerami sama. Predstavila je zeleni stranki novega kandidata za posel medvedjega strežaja, proseč, naj jo puste v njeni službi. Zeleni so to odbili. V obupu je žena poslala svoje tri male hčerke na oder, naj prosijo usmiljenja. Zeleni so kričali in se posmehovali. Tega trenutka, ko je s svojima sestrama Komito in Anastazijo stala na odru in sprejemala od mnogoglave pošasti pred seboj psovke in grohot, ni Teodora nikoli pozabila. Pozneje, ko je bila sama že cesarica, Komito in Anastazija pa kneginji, se je zelenim strašno maščevala.

Kdaj je Teodora pričela svojo ljubezensko kariero, ne vemo; ker ji je bilo 527, ko je zasedla prestol, že 18 let, je morala vsekakor že zgodaj pričeti z razuzdanim življenjem, ali, da se bolje izrazimo: očitvidno so jo bili že zelo mlado zapeljali. Prav dejstvo, da je bila Teodora že v takih letih, ko erotična strast niti pri južnjakinji še ne more

biti polno razvita, na glasu kot kurtizana in zapeljivka mož, nam najboljše dokazuje, da ni mogla biti tolikanj kriva, kakor trdijo njeni moški zgodovinskopisci. Teodora je v gledališču nastopala samo z majhno prevezo okoli ledij; odlikovala se je posebno v mimičnih vlogah. Hvalili so živahnost njenih oči in vitko nežnost njenega telesa. Duhovni in posvetni gospodje so se potezali za njeno naklonjenost, in ko

kaže verjeti. Zakaj cesarica Teodora, ki je neizmerno hrepenela po sinu, se ni niti menila za sodbo ljudi, niti se ni sramovala svoje minulosti. Veliko bolj verjetno je, da je bil mladenič, ki so ji ga hoteli vsiliti za sina, slepar.

Ekobol jo je bil zapustil; neki drugi ji je ostal zvest. Ta drugi je bil patricij Justinijan, tisti mož, ki mu je bilo kot nasledniku svojega strica Justina zasesti rimski cesarski prestol. Justin,

Teodora in Justinijan I.

(Po mozaiku v cerkvi sv. Vitala v Ravenni narisal Elio Justin)

je Teodora spoznala, da ji je treba samo zaželeto, pa jo obsujejo z darili in dragocenostmi, se je zapeljanka polagoma izpremenila v zapeljivko. Izmed njenih mnogih ljubimcev ji pa ni nikoli nihče plačeval. Vedela je, da jo nobeden izmed njenih prijateljev noče poznati na cesti, in se maščevala s tem, da je vse moške brezobzirno oplenjevala. Zato pa je morala prenašati besno sovraštvo carigrajskih žen, ki so bile manj lepe, a bolj krepostne, in tistih ljubimcev, ki jih je bila že oplenila ali odbila. Ko jo je pa njen ljubček Ekobol zapustil, je zašla v skrajno bedo. Nekoč je baje postala mati, in njeni sovražniki pripovedujejo, da je kasneje, ko je bila že cesarica, dala spraviti otroka s poti. Tej trditvi skoraj ne

daški kmet iz okolice današnje Sofije, je bil po zaslugi svojih vojaških vrlin in majhnega dvornega prevrata, kakršni so bili v Bizantu kaj neredki dogodki, postal vladar sveta. Za dediča svojega imetja in vzhodne države je določil nečaka Justinijana, častihlepnega in nadarjenega mladeniča, ki je nastopal v Carigradu s kraljevskim sijajem in se ni pomišljal dovršiti dvornega prevrata, ki ga je bil zasnoval njegov stric z nekaterimi spretno zamišljenimi in versko pobarvanimi zavratnimi umori. Justinijan se je seznanil s Teodoro in padel v njene mreže. Zgodovinarji trdijo, da je Teodora, ko je bilo treba premotiti pobožnega Justinijana, mahoma postala pobožna in krepostna. Nemara imajo prav; a ta izprememba

bi utegnila imeti tudi naravne vzroke. Teodoro so bili prezgodaj pokvarili in preveč razočarani; je bila doživela, da ne bi bila hrepenela po drugačnem življenju. Naj jo je vodilo prepričanje ali hladen račun, vsekako je postala Justinijanu dobra in zvesta žena. Molčanje sovražnikov o moralni strani njenega življenja v zakonu je zanjo najboljši dokaz čistosti in zakonske zvestobe. Teodora se je odrekla češčenja velikašev, ki so jo prej obsipali s sramoto in zasmehom in so zdaj kar tekmovali med seboj, kateri bo prvi poljubil cesarici nogo. Večino leta je preživela na svojih vrtovih ob Propontidi in Bosporu in se pokazala v prestolnici le takrat, kadar so jo klicale dolžnosti do dvora.

Da se je mogel poročiti s Teodoro, je moral Justinijan odpraviti zakon, ki je odličnim moškim prepovedoval ženitev z brezčastnimi osebami, gledališkimi igralkami in plesalkami. Zato je v stričevem imenu proglasil nov zakon, ki je uničil staro pravilo (tako nastajajo človeške postave in ves človeški napredek!) in to je kmalu nato zasedel cesarski prestol, je imenoval Teodoro za svojo sovladarico.

Dvajset let je Teodora vladala ob njegovi strani in njen vpliv na zgodovino rimskega sveta je bil v tem času ogromen. Teodora je pokazala kot cesarica nenavadno mnogo razumnost in duševne moči, kakršno najdemo pri rojenih vladarjih le redkokdaj; a tudi v svojem visokem položaju je ostala spletkarska, neobrzdana in muhasta

komedijantka, ki se je dajala v vseh rečeh osebnega značaja veliko bolj voditi svojim nagonom kakor pameti in premisleku. Zmerom je dajala prednost svojim prijateljem in z neizprosno okrutnostjo preganjala svoje sovražnike. Justinijanu samemu ni bilo treba nikoli obžalovati, da se je bil odločil zanjo; zanj je bila »Theodora« — darilo božje. Udeleževala se je vseh dobrih in dobrodelnih cesarjevih podjetij in ugodno vplivala na njegovo veliko zakonodajalsko delo; in ko je pri sportnih tekmah v cirkusu izbruhnil velik politični upor, je bila ona edina, ki je ohranila omahujočemu cesarju pogum in prisotnost duha.

Teodora je vodila državne posle, med tem ko se je Justinijan posvečal nočnemu bedenju in spokornim vajam. Njegova slava je osnovana veliko bolj na njegovi zbirki rimskih zakonov, na kodeksu, na pandektih in institucijah, nego na zmagah, ki sta mu jih dobila Belizar in Narz. Justinijan je posvetil svojo veliko zbirko zakonov »nasvetom svoje častite žene, ki jo je bil dobil od Boga v dar«. Ko je Teodora štiridesetletna umrla za rakom (12. junija 548.), je Justinijan izgubil svojo najboljšo oporo. Ostanek njegovega življenja je bil posvečen dragim stavbam, bogoslovnim prerokam in pobožnim preganjanjem.

Volna — slučajan produkt

Divje ovce nimajo volne, marveč zgolj raskavo, sirovo dlako. Iz tega se da sklepati, da naši pradedje niso redili ovac zaradi volne, marveč le zaradi mesa in morda še zaradi mleka. Bil je zgolj slučaj, ko so prazgodovinski pastirji opazili, kako se je začela sirova dlaka počasi požlahtnjevati in spreminjati v mehko volno. Ta preobrazba se je izvršila čisto nenamenoma. Prav tako mogoče bi bilo, da bi ovce v spremenjenih življenjskih pogojih dlako izgubile.

Žive konzerve

Iz ladijskih knjig starih ribiških ladij, ki so lovile kite v južnem ledenem morju je razvidno, da so vozile te ladje večkrat s seboj po 400 do 500 orjaških želv, ki so jim nadomeščale običajne zaloge mesa. Te žel-

ve so pokovili na otokih, kjer le prav predkoma dežuje in je zaradi tega na njih vse živalstvo skrajno skromno v vseh življenjskih potrebah. Zelve, ki žive na njih, lahko zdrže po več mesecev brez hrane in vode. Zaradi tega so te živali kakor ustvarjene za ladje na dolgih vožnjah in predstavljajo pravcete zaloge svežega mesa, ker se zanje ni treba niti najmanje brigati. Želvjve meso je okusno in pomeni dobrodošlo spremembo v enolični prehrani mornarjev. Nam se vidi tako oskrbovanje z živežem seve trpinčenje živali. Toda pred leti, ko so bile take žive konzerve še bolj v navadi, so imeli ljudje pač trdnejše živce. Največ želv se dobivajo na otočju Galapagos. Od odkritja teh otokov so nalovili na njih po skromni cenitvi že kakih 10 milijonov orjaških želv.

Prvič po severni steni na Matterhorn

Dva monakovska dijaka, 26-letni Franc in 22-letni Anton Schmid, sta letos prvič preplezala severno steno Matterhorna (4505 m), najdrznejšega špika v Peninskih Alpah, ki mu pravijo Francozi Mont Cervin, Italijani pa Monte Cervino. Pripeljala sta se 28.

julija s kolesom in se ušatorila pod vzočjem skalnega stožca, da bi najprej natančno premotrila severno plat. Pri tem sta rabila tudi povečane fotografije, napravljene z letala. Po zelenem snegu sta se v sredo dokopala na Bergschrund in si zaznamovala pot. V četrtek, ko je bilo vreme prijetno, sta počivala. Sele v petek hitro po polnoči

Franc in Anton Schmid

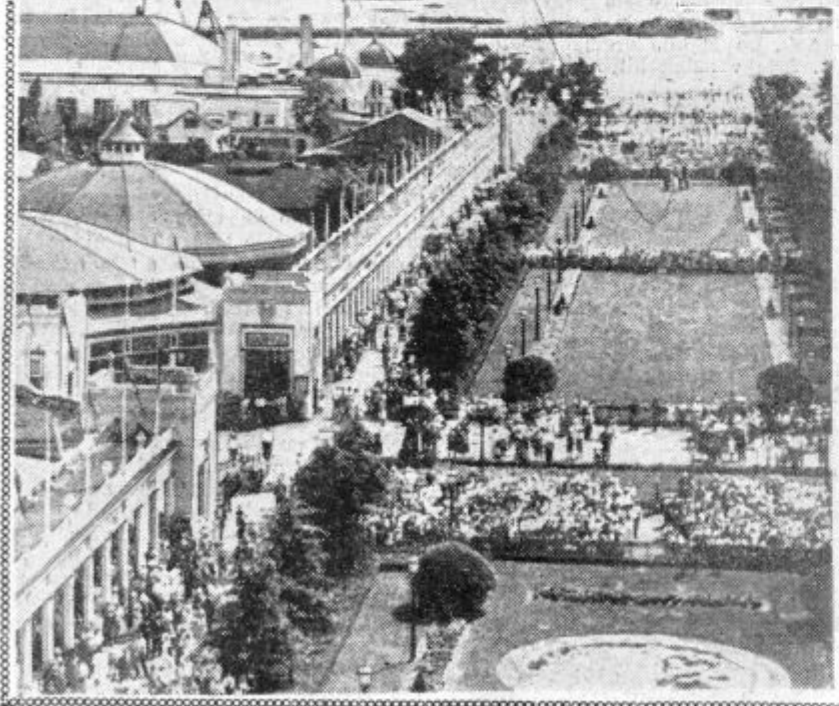
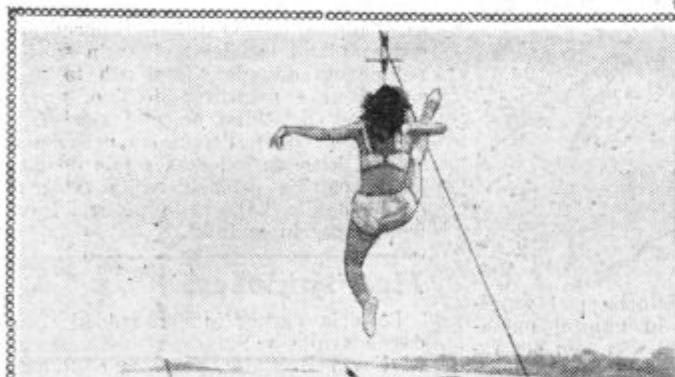
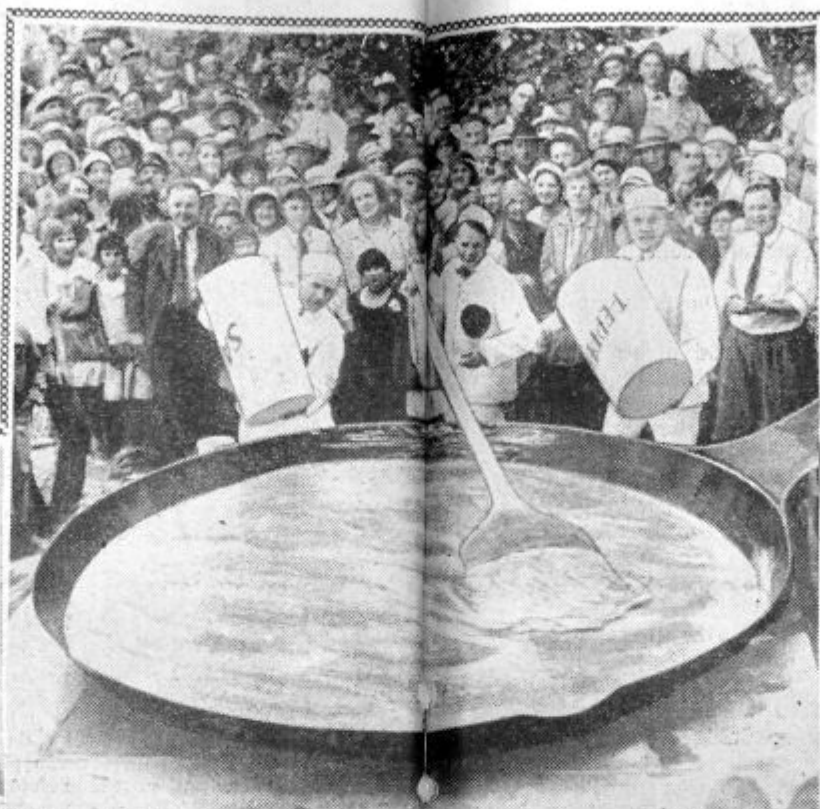
sta se poprijela napornega posla. Ob dveh sta bila pri koči C. A. S. (švic. plan. druživa) in zarana sta se lotila strme ledene stene Bergschrundske, nagnjene 60 do 70 stopinj, ki sta jo zmagala edino s krampeži. Ko sta po dolgem trudu prelezla poševno razpoko, sta čez dan za trenutek sedla. Ko se je znočilo, sta bila 4.100 m visoko. Tam sta po sreči našla poličico 1 m² in sklenila prebiti na njej do zore. Seveda zaspati nista mogla, čeprav sta zabila v steno nekaj klinov in se z vrvmi privezala zanje, nakar sta zlezla vsak v svojo spalno vrečo, vsa utrujena po 14-urnem plezanju. Tik njiju je zeval 1000 m globok prepad. V soboto jutro sta, ogreta v solncu, dala slovo svojemu omotičnemu počivalniku in se prirnila gorostasu na pleča. Zadnjih 300 m pred vrhuncem je bila groza: planil je silovit vihar in sneg. Okoli poldne sta dosegla sijajni vrh in se skrila za več ur v pripravno dolbino, preden sta se jela vračati po običajni stezi (severno-vzhodni greben). Ponoči sta prispela v kočo Solvay, kjer sta izdelana ostala do ponedeljka in pojedla ostanek svojih zalog. Težko, da bi dobila kaj obilo posnemalcev, tako menijo gorski vodniki.

Med ljudožeri

Pastorja Turner in Steward, ki sta se nedavno vrnila v Sidney z misijonskega dela na Novih Hebridih, poročata o divjih šegah na otoku Malekuli. Med domačini sta dognala navado, da pokopavajo žive otroke, kadar si ne žele naraščaja. Matere pri takem pogrebu ne kažejo nobenih znakov žalosti ali kesanja. Pri plemenih, ki slove z imenom Mali Nambu, sta duhovnika našla pečena človeška bedresa in druge ude, shranjene ko slaščice za slavnostne prilike. Po nekaterih otokih, koder sta potovala, delujejo še ognjeniki, venomer sipajoč pepelnato ploho na okolice; tokovi lave pregrejejo včasih cele vasi. Deželani nosijo obleko iz drevesnega lubja ali iz trave z živimi barvami. Mnogi od njih si za okrasek vtikajo skozi nosni pretin dolge kose oglajenega kamena. Ženske si pripravljajo oblačila iz travnatih vlaken. Zakonščice se ločijo od neoženjenih po dveh škrbinah: oba srednja prednjaka jim stare žene s kamenom izbijajo. Nevesta se običajno kupi za nekaj prašičev. Praznik in ples imata pri teh uročencih velik pomen. Za eno samo veselico se tu pa tam zakolje 700 svinj ali še več. Na nekem osredku sta misijonarja naletela na plesišča oddaljena le po en kilometer. Najin prihod je vzbudil silovito pozornost, pripovedujeta. »Ženske in deca so pobegnile ter se skrile, možje pa, ki so tudi prvič videli bele obraze, so plaho stali v nekoliko razdalji in zamolklo stekali od osuplosti. Da sta si pridobila potrební ugled pri teh srepnih pesjanih, je mnogo pripomoglo — umetno zobovje, kakršno je nosil eden propovednikov.

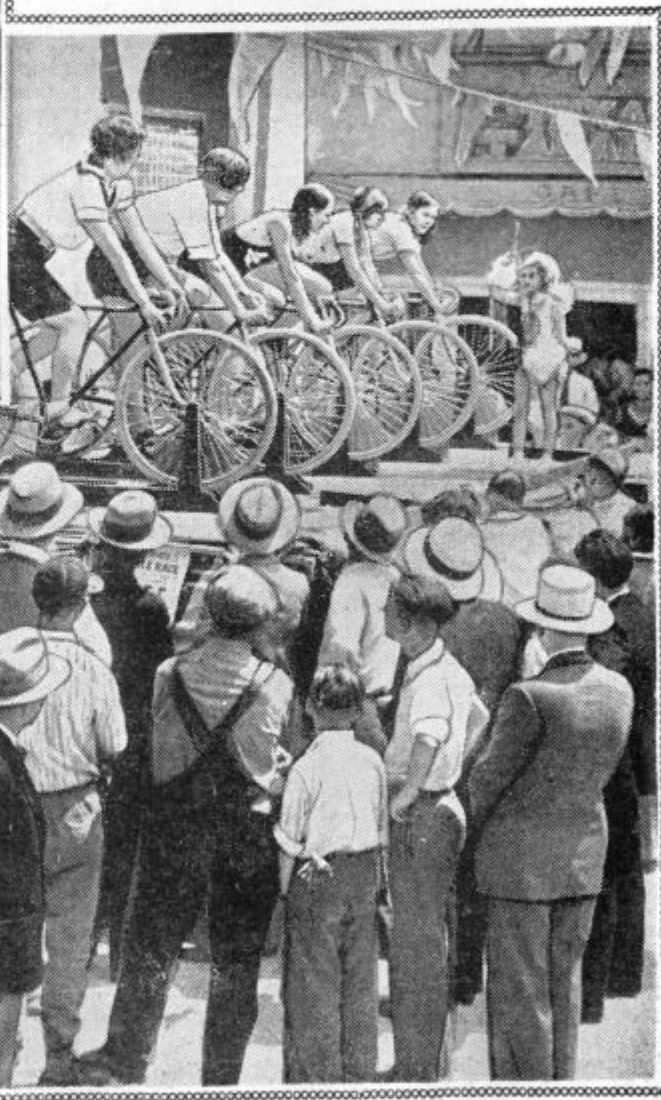
ZANIMIVOSTI

Zgoraj v sredi: Največja omeleta na svetu. V Washingtonu so ubili 10.000 jajc, ki so jih zmešali za velikansko omeleto, katero so ocvrli v nalašč za to priliko skovani ponvi. Kuharica si je privezala na noge debele plasti slanine in se drsala po ponvi, da jo je namazala. — Spodaj: Ameriška akrobatinja miss Tiny Kline izvaja svojo »umetnost«.

IZ AMERIKE

Spodaj v sredi: Srčni utripi po radiu. Na pennsylvanski univerzi so skonstruirali aparat, s katerim se morejo oddajati po radiu utripi človeškega srca. — Desno: V Long Beachu (v Kaliforniji) se je vršila nenavadna šest-dnevna kolesarska tekma. Kolesa so bila pritrjena na stojalu in so tekla na valjarjih. Posebni hitrostni in distančni aparati so merili moči posameznih tekmovalcev.

Henry Picard

Pečatni prstan

Odpotujete, gospod?« je rekel z nekakšnim spoštljivim očitkom Jean svojemu gospodarju, Pierru Bruzonu.

»Treba je, vidiš, vrli Jean. Nisem se še odpovedal nakani, da pridem na sled morilcu mojega očeta. Že deset let je zadeva shranjena in ta dogodek, preprosta časniška novica, ki so jo že vsi pozabili, mi še vedno roji po glavi.«

Navzlic korakom francoskega veleposlaništva pri vladi Zedinjenih držav in navzlic prizadevnosti ameriškega in francoskega redarstva se ni posrečilo ujeti, niti ne dognati morilca. Redkobe-sedno poročilo ameriške policije je govorilo o pretepu v okraju Jackson—Street v San Francisku.

Moj oče ni bil mož, da bi se spuščal v prepir z vinjenim pomorščakom. Uveren sem, da so ga zvalili v kitajski oddelek z varavo pretvezo in ga zavrtno spravili s sveta.«

»Za božji čas!« je jeknil služabnik.

»O tem sem prepričan, dobri moj Jean, ampak... dovolj besed. Paris je pravkar priplul in nadaljevati hočem svoje poizvedbe.«

Med pomenkom se je mladi mož do-dobra napravil, moral bi reči: se naše-mil, kajti nataknil si je ribiško opravo, ki bi se bila v najmodernejši oblačilnici zdelo čez mero ostudna.

Ker je bil tako našemurjen, bi bilo težko določiti pravi značaj v obrazu Pierra Bruzona. Neke gube v čelu so razodevale miselnega človeka, vendar pa sta trdota potez okrog ust in držanje drzne glave ovajala moža dejani.

»Pazite se, gospod Pierre.« je še iz-ustil stari sluga, odklepaje mrežna vrata velikolepne imovine, pri kateri se je park razprostiral vse do morskega brega za strmimi skalami skoro tri kilo-metre daleč.

Mladi mož je skomignil in se izgubil v noč.

Pol ure kasneje je Pierre Bruzon prodiral v blodnjak temačnih, ozkih in zavitih ulic, ki so se prepletale od izkr-caljšča do zatokov za popraviljanje la-dij.

Ta okraj je bil shajališče za mornar-je obeh celin. Sestajali so se tod po krčmah, nekakih pivnicah, koder so se

po navadi zbirali posamezniki, katerih sodni zapisek je bil marsikdaj hudo obremenjen.

Pierre Bruzon je stopal brez obotav-ljanja med črnimi hišami, ki jih je tu pa tam kakor nerad obseval blede, majavi blesk svetilnikov.

Ponekod je skozi zavešena okna pro-diral rdeč odsev na blatne ceste.

Mladi mož je obstal pred nizko go-stilnico, odkoder je donelo kričanje in smeh. Nekoliko sekund je vlekel na uho, nato pa porinil vrata v beznico.

V široki, nizki, slabo razsvetljeni so-bani je stalo ob pudeljnu kakih dvaj-set pomornikov, možakarjev v suknji-ču in žensk, ali pa so za mizami kvar-tali in pili.

Prihod mladega moža je ostal neopa-žen, razen gospodarju podjetja, nekak-šni zverini visoke postave in atletske-ga života, ki ga je ošinil s pogledom, nezaznavno mežiknil z levim očesom in molče postavil pred došleca kozarec, ki ga je naglo nalit z zelenkasto teko-čino.

V ozadju sobane sta se dva možka mrkih obrazov preko svoje pijače po-tihoma in zaskrbljeno pomenkovala.

Pogled lažnega pomorščaka ju je ošinil, ne da bi se bil ustavil.

Počasi, po načrtu je premotril vse te zagorele ali blede obraze; njegov ostri pogled je tako rekoč ocenjeval možga-ne, medtem ko je z napetim ušesom prežal na najnezatnejši pomenek, ki bi utegnil potegniti nase njegovo po-zornost.

Blizu njega je, sloneč ob pudeljnu, bodel v oči mornar s svojo košatostjo, ki je bila posledica mnogoštevilnih čaš alkohola. Delil ga je z bledečnim pa-glavcem, ki je izrabljaj radodarnost razigranega pomorščaka.

»Gospodar, še eno marico!« je buč-no ukazal mornar in pri tem vrgel na pudelj nekaj drobiža.

Pri tej priči sta bili kupici polni.

»Tak pij, pij no, zelenika!«

V tem trenutku so vrata zazijala pod pritiskom neznanca, ki se je bližal pu-deljnu. Bliskovito je novinec krepko odrinil svojega druga in se zakadil na uličico, za njim pa takoj novi došlec.

»Saj sem dejal, da je zelen! Če špi-celjnu' kaše ne upiha, je zamehurjen...

Materino mleko se ga še drži okrog ust, ubože je še nerodno; oné se ga ne bi bil nikdar upal tukaj zagrabiti,« je zatrdil pomorščak Pierru Bruzonu, ki je poslušal njegov samogovor.

»Gotovo,« je pritegnil mladi mož.

Izpraznivši svojo čašo, je pomorščak prijel še kozarček pobeglega tovariša. Ta kretnja je potegnila nase Bruzonov pogled. Na desnem prstancu se je pomorščaku zasvetil cizeliran prstan. Mladi mož je zatrepetal.

Ker je vzdignil komolec, mornar ni zapazil razburjenja pri svojem sobesedniku. Sicer pa ga je imel praveč pod kapo, da bi bil kaj takega zmož.

»Bom dal pa še jaz enkrat zanj,« je predlagal Pierre Bruzon; »povšeči si mi; čudna reč, take vere sem, da sva se morala že kdaj srečati.«

»Že mogoče,« je izustil mornar, ki je na dušek zvrnil svojo kupico.

Pol ure kasneje sta se z roko v roki nova pobratima opotekala iz sumljive beznice.

Pri nabrežjih se je Pierre Bruzon vzravnal. Nekajkrat je na pomemben način zabrlizgal na piščalko.

Hrup motorja ... limuzina se je ustavila. Pierre Bruzon je otvoril vrata, brezobzirno pahnil pijanca v voz in sedel k njemu.

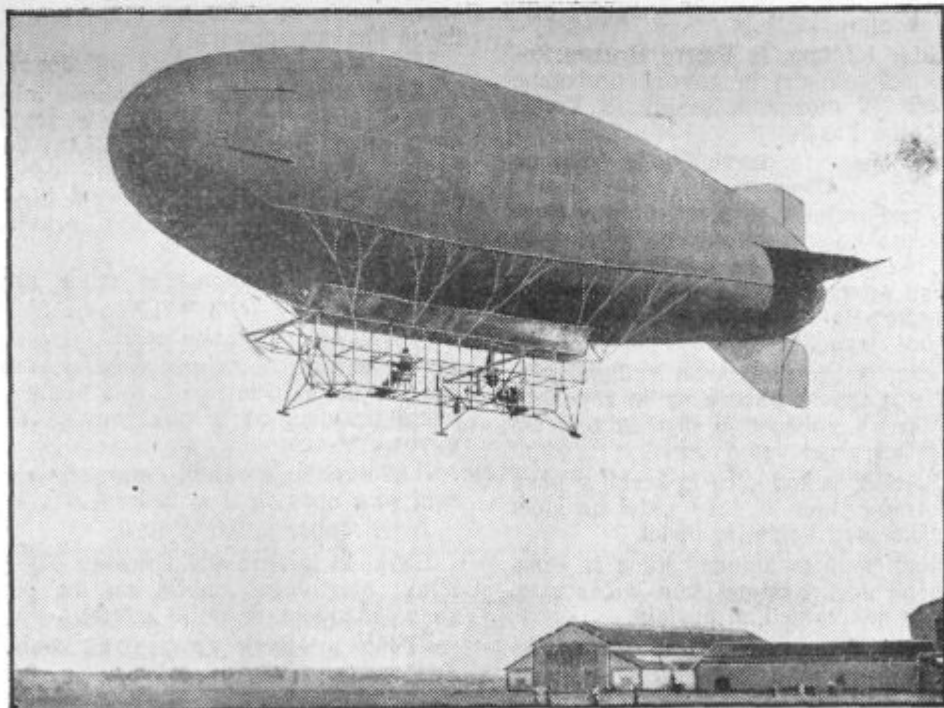
Niti besedice nista golsnila z vozi teljem, in avto je oddrdral v noč.

Pierre Bruzon je slonel s komolcem na pisalni mizi, držal glavo v dlaneh in mislil.

V tej razkošni kadilnici, koder se je resnoba temnega pohišstva očrtavala v somraku in delala to izbo pripravno za globoka razmišljanja, je iz krivega pomorščaka postal zopet on sam.

Iznebivši se mornarske opreme kakor tudi kretenj in govornice, ki se mu je prej tako podajala sredi srditih ali posirovelih obličij, kakršna srečuješ po pristaniških beznicah, se je tako korenito predrugačil, da si Jean, njegov stari služitelj, nikakor ni mogel razložiti te nagle preobrazbe.

Prvi zrakoplov, ki se dvigne navpično

Na francoskem letališču Orly so preizkusili poseben tip balonskega letala, ki se v glavnem drži v zraku s pomočjo vzgona zrakoplovu podobnega balona. Dodatno silo, ki je potrebna za dviganje in spuščanje, pa mu dajejo v vodoravni smeri vrteči se propelerji.

Mladi mož je iztegnil roko, pritisnil na gumb, skrit v opažu, in čakal.

Goste zavese so se zganile. Jean se je prikazal, stopil nekaj korakov naprej, potem pa negibno, tiho obstal.

*

Mladi mož je dvignil glavo, zganil ustnice, ne vedoč, ali naj izpregovori, potlej pa polagoma, kakor bi se mu sleherna beseda zdela zmaga potrpežljivega napora ali izraz dobro pretelhtane misli:

»Moja povelja so pač izvršena?«

»Da, gospod.«

»Ne odgovarjajte preurno. Pomislite, malo nepazice, malo nerodnosti — pa bo treba vse spet od kraja pričeti. No, vaši ljudje so na svojih mestih in vedo, kaj jim je storiti?«

»Da, gospod.«

»Prav. Avto in motorni čoln sta nared?«

»Da, gospod.«

»Dobro je, Jean, moj oče bo menda zadovoljen.«

Stari služnik je pobledele in se poklonil. Odmaknil je zastora, ki sta se strnila za njim.

Ko je bil sam, je Pierre Bruzon korračil po kadihnici in govoril pretrgane besede. V možganih se mu je kresal strahoten boj.

»Ali imam to pravico?« je dejal na glas.

V tem trenutju je njegov obraz ovaljal kruto bolečino trpinčene duše, toda ta šibkost je brž prešla. Geslo na rokopišu opata Faria se mu je vrnilo v spomin: »Pulil boš zmaju zobe in tepal boš leve.« je rekel Gospod.

Tedaj je Pierre Bruzon vzdignil glavo: v njegovih obrisih se je zopet čitala krepkovoljnost in plemenitost. Ob tle je bil vrgel ves dvom!

Odšel je iz kadihnice in krenil v prvo nadstropje, kjer je Jean sedel na stolu s puško med koleni in bedel.

Mladi mož je potegnil ključ iz žepa, odklenil duri in stopil sam v čumnato, kjer je nekdo spal na postelji.

Pierre Bruzon je stresel spavača.

»Hajd, na noge, pomeniti se morava, Jožef Müller!«

»Kogá, kako!« je bleknil mornar, ki se je pretezal, zehal in se zdajci vzravnal v skrajnem zavzetju.

To rezko predramljenje, klicanje njegovega imena, razkošje, ki ga je videl

v tej stanici, in navzočnost elegantnega moža, katerega ni poznal, vse to ga je nekoliko zmedlo.

»Kje pa sem?«

»Pri meni. Ali ne poznaš več onega, ki ti je snoči dal za pijačo pri mami Lisjakovi?«

»Ne, brez šale...«

»Pač, a nič ne de, pomeniti se imava, Jožef Müller.«

»Kdo vam je povedal moje ime?« se je srdito zadril možak. »Jožef Müller je mrtev, jaz se kličem Marcel Lapou.«

»Seve, na Francoskem, in John Sweet v Londonu.«

»To veste?« je vprašal prostodušno.

»Kaj, si mar tako pozabil prijatelj? No, domisli se San Franciska... Jackson Street..., noč 24. novembra.«

»Molči!« je zarjul mornar, išoč po svojem žepu orožja, ki pa ga ni bilo, in od togote se je hotel vreči na Pierra Bruzona. Toda mladi mož je bil razgalil svoj samokres, ki ga je tiščal v svojem rokavu, in ga naperil podležu na prsi, da se je ta kar odmaknil.

»No, umiri se nekoliko, raket sem ti da se imava pogovoriti.«

»Kdo ste vi? Kaj hočete od mene?«

»Kako si nestrpen,« je pripomnil mladi mož, ki je stopil med okno in vrata, da je mogel prepričati vsak poskus bežanja. »Spomine budim, to menda smem. Najprej: kaj pa ti preti, ko je stvar zastarela in je človeška pravica brez moči nasproti tebi?«

Ta pravilna opomnja je vrnila razbojniku njegovo samozavest.

»Torej, kaj pa mi hočete?«

»Bil sem pri dogodivščini 24. novembra,« je povzel Pierre Bruzon, potakem imam pravico, da te pokličem na odgovor.«

»Lažnivec!« je zatulil mornar, »jaz sam sem opravil, ti si nesramen...«

Jožef Müller je kar obtičal.

Blisk, ki je spreletel Bruzonu oči, in izraz njegovega obličja sta mu prekasno razodela, da se je zaletel.

»Tvoje priznanje vzamem na znanje. Zdaj pa mi daj tale prstan,« je velel mladi mož, kazoč na razljani obodec, ki se je svetlikal rokomalhu na desnici.«

»Pa če nočem?«

»Prestrižem prst s kroglo.«

Prstan je padel na preprogo, vendar

Bruzon ni bil tako nepreviden, da bi ga bil pobral.

»Omiti bi ga bil moral, ta me je spravil v kašo.«

»V resnici je bilo nevarno, pridržati prstan moža, ki si ga ubil.«

»Ali me izročite?« je pozvedal lopov.

»Ne, ali s pogoji.«

»Katerimi?«

»Prvič, da pismeno pripoznaš svoj zločin.«

»Pa če ne maram?«

»Dobiš svinčenko v glavo; če pa sprejmeš, boš prost, a še s pogoji.«

»Da vidimo!« je bleknil ropar z upanjem v srcu.

»Tu si na mojem posestvu, kjer sem jaz neomejen gospodar. Razprostira se tri kilometre daleč, na eni strani ob visokih zidovih, za katerimi že sedaj pazno stražijo srepi danci in moški s puškami. Na drugi strani pa strmi bregovi in prepadne pečine. Pred solnčnim zapadom moraš izginiti z mojega imetja. Ampak vedi: beg po zemljišču je gotova smrt; po pečinah pa je nekje rešilna stezica, poišči si jo. Za obrambo ti pustim nož in četrť ure prehitka. Potem te bom le v spremstvu starega

zgodbo svojega hudočelstva in četrť ure za beg. Ali sprejmeš?«

»Sprejemem,« je črhnil.

Trepetaje je prijel za pero, ki mu ga je pokazal mladi mož, in pisal po Bruzonovi narekvi tale kratki listič:

»Podpisani Joseph Müller, rojen v Strasbourgu dne 6. maja 1875, priznam, da sem zvalil v zasedo ter umoril v Jack - Streetu (San Francisco) 24. listopada 19.. gospoda Viktorja Bruzona z namenom, da si prisvojim zlato, vrednostne papirje in dragotine, ki sem vedel, da jih ima pri sebi.

»Ker me vest peče, grem sam od sebe v smrt.«

»Kogá!« se je obregnil rokovnjač, izpustil pero in hotel vstati.

Grožnja z revolverjem ga je zopet posadila.

»Piši,« je malomarno velel Pierre Bruzon. »Ta odstavek dodajem za primer, da ti ne bi bil dovolj okreten in ne bi zbežal. Ne maram imeti sitnosti!«

Z znojnim čelom in preplašenimi očmi je pomornik na novo prijel za pero ter napisal besedo za besedo groznega stavka...

»Datum in podpis,« je pristavil neizprosni sodnik. »Dobro,« je rekel, ko je lopov dokončal. »Vstani, pojdi ven in nikar se ne skušaj odtegniti kazni, ki ti jo nalagam. V deblu prvega drevesa

strážnika pričel nasledovati in če te nalletim, te usmrťim.«

»Milost!« je zastokal malopridnež.

»Ali si se ti usmilit mojega očeta, razbojnik? Deset minut imaš, da napišeš

na levi boš našel zasajen nož. Nečem, da bi mi vest očitala, kakor da sem ubil razoroženega človeka.«

Z divjo jezo v srcu se je rokovnjač spustil v naznačeno smer.

Vrhu svoje ploščadi ga je Pierre Bruzon spremljal s pogledom in neopredeljiv nasmešek mu je obkrožal ustne.

»Še štirinajst minut imaš!« je zaklical, ko je rokovnjač izdril iz debla strahotni nož, opremljen z zaustavnim zobom.

Kislo zelje podaljšuje življenje

Naslednja zanimiva izvajanja vsebuje pravkar izišla knjiga »Die Kneipp Kur«, ki jo je spisal dr. Albert Schalle.

Kislo zelje je pri vseh civiliziranih narodih več ali manj cenjeno hranivo, v severnih deželah bolj kakor v južnih. Kneipp je dejal nekoč, da je čital v neki knjigi, da so uporabljali v rimskem cesarstvu celih 600 let zelje in zelnico kot zdravilo.

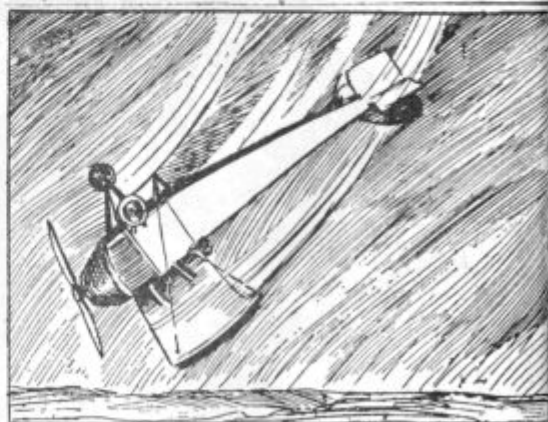
Prav po pravici je ta jed splošno priljubljena, saj je pa tudi visoke zdravstvene vrednosti. Zaradi tolikih načinov priprave je tudi zelo okusno in ugajajoče hranivo. Po svojem obsegu staničevine in milih kislin pospeša v izdatni meri tek in prebavo. Zaradi vrenja, ki ga povzroča, je zeljna staničevina v celoti prebavljiva in jo zato tudi ljudje s slabim želodcem radi uživajo in dobro prenesejo. Posebno sirovo zelje napravi dober želodec, pospešuje tek s tem, da draži želodčne živce oziroma prebavne žleze k večji delavnosti. Navadno zelje je mnogo bolj

prebavljivo kakor močno napihujoče vrste, n. pr. belo ali rdeče zelje.

Kislo zelje ima mnogo vitaminov vseh vrst (A. B. C. in D. vitaminov); enako bogati vitaminov so le še paradižniki. S to obilico vitaminov krepi kislo zelje telo v njegovi življenjski sili, zboljšuje kri in oživlja presnavljanje. Mimo vitaminov je vsega uvaževanja vredna tudi kopica rudninskih snovi v kislem zelju. Kisline in lužine so v njem skoro v enakem razmerju. Da, celo mal presežek lužin so dognali, kar daje kislemu zelju še posebno važnost kot hranivo.

Vsebina kislega zelja na C. vitaminu je posebne važnosti. Ta okolnost je velikega pomena ne le v nevarni zimski dobi, ko osiromašijo druga živila zaradi izsušenja in preležanja na vitaminih in je mnogo pripomogla k obrambi proti škorbuto, temveč je igralo kislo zelje posebno kulturno vlogo, ker je obvarovalo posadke jadrnic pred nevarnostjo škorbuta, ki jih je na dolgi poti pri izključni konzervirani hrani pogostoma v velikem številu ugonobil. Posebno važno sredstvo

RAZVOJ LETALSTVA

Ob jutranjem razsvitu dne 7. junija 1915 se je angleškemu mornariškemu podporočniku R. A. J. Warnefordu posrečilo, da je prvi uničil Zeppelina v zraku. Vrgel je na zrakoplov več bomb in zrakoplov je eksplodiral. Sila eksplozije ga je omamila in prevrnila njegovo letalo.

Ceprav je bil Warneford ves omamljen, se je vendar obupno boril z nevarnostjo in skušal spraviti svoj enokrovnik v prejšnjo lego. Po nesreči je bil pomotoma ustavljen motor — ali pa je morda sam obstal zaradi eksplozije. V strmoglavnem padcu se je bližal zemlji.

je kislo zelje proti lenivosti črevesja, posebno pri tako zvanem ohlajenju in mrtvičnosti črevesja. Že dolgo priporoča znani nemški strokovnjak prof. Noorden kislo zelje proti trajnemu zaprtju. Omehčanje napravi kislo zelje z mehanično dražljivjo po svojih rastlinskih vlaknih in z vplivom mlečne kisline. Kneipp priporoča pri zapečenosti zjutraj na tešče piti malo čašo zelnice in krožnik sirovega kislega zelja kot lahko, ceneno in najboljše zdravilo. Proti gorečici (zga-gi) pomaga uživanje svežega, sirovega ne izžetega kislega zelja (po obedu nekaj žlic).

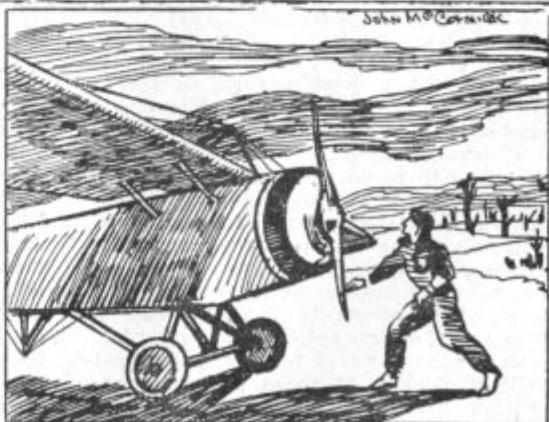
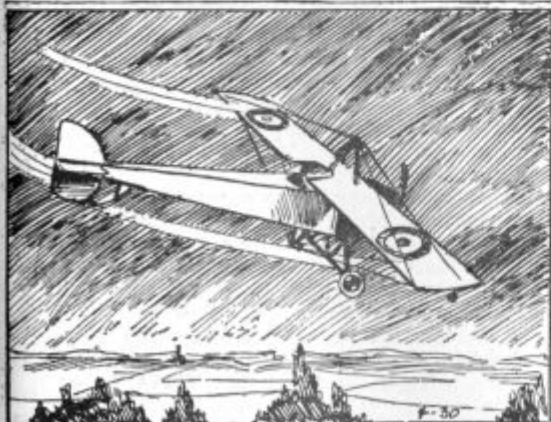
Znameniti prof. Mečnikov v Parizu, veliki propovednik podaljšanja življenja s črevesno higieno, priporoča kislo zelje zaradi bakterij mlečne kisline, ki jih vedno vsebuje kislo zelje, naravnost kot sredstvo za podaljšanje življenja in izvrstno pomlajevalno sredstvo. Kneipp priporoča za okrepitev želodca vsak dan zelnico, ki se nabere v kadeh, in sicer eno do dve žlici trikrat na dan. Nadalje je kislo zelje velikega pomena tudi kot sredstvo zoper gliste. V to svrhu se jemlje sirovo na tešče ali pa sredi popoldneva med obedom in večerjo.

Posebnege pomena je kislo zelje že stoletja v ljudskem zdravstvu proti sladkorni bolezni. To izkustvo je tudi, kakor vse kaže, znanstvena medicina pričela v

polni meri upoštevati. Prof. Voigt v Tübingenu govori o tej lastnosti sirovega kislega zelja v »Münchener medizinische Wochenschrift« in izjavlja, da je predvsem množica vitaminov v sirovem kislem zelju tista snov, ki ji je pripisovati zdravljenje te bolezni. Na koncu moramo še omeniti pomen sirovega kislega zelja pri jetiki. Vzroka za njegov učinek je iskati tudi tukaj v razstrupljevalnem in splošno okrepevalnem vplivu kislega zelja na telo prav posebno zaradi obilice vitaminov in redilnih soli. Prof. Hartmann opozarja v novjšem času posebno na te zdravje pospešujoče lastnosti kislega zelja in priporoča prav izrecno, da ga je treba uvrstiti na jedilni list jetičnikov. Vsakemu jetičniku bi bilo treba zaklicati: Jej vsak dan kislo zelje!

Iz doslej povedanega je jasno, da je predvsem uživanje sirovega kislega zelja posebno zdravo. V kuhanem kislem zelju, ki ima sicer tudi svoje prednosti, odpade delovanje bakterij. Prav prikladno je zato dodajati kuhanemu kislemu zelju še zelnice iz kadi in zmešati nekaj sirovega kislega zelja med kuhano. Zelnico uporabljaj Kneipp tudi kot vnanje zdravilo. Zelnica čisti, razkužuje, hladi in leči. Pri urezninah in posebno pri opeklinah pomaga izvrstno. Pri opeklinah uporabljamo pogostoma obkladke z zelnico ali pa oblagamo opečeni ud s kislim zeljem.

V SLIKI IN BESEDI

Ze se je imel za mrtvega, ko se mu je posrečilo, da je obrnil letalo. Ali njegova stiska se je šele začnjala. Motor se ni dal spraviti v tek in drznemu letalcu ni ostalo drugega kakor pristati. To je pomenilo toliko kakor skoraj gotovo pasti Nemcem v roke!

V enem pogledu mu je bila sreča mila. Zagledal je širok, raven travnik in varno pristal na njem. Nič ni kazalo da bi bil v bližini kak sovražnik. Warneford je skočil iz letala, planil k propelerju in ga zavrtil. A motor je ostal trdovraten.

Uspeh je prav očividni. Stare, težko celjive gnojne rane se ozdravijo pod takimi obkladki prav hitro. Pri zmečkanih, vnetjih in vgrizu strupenih žuželk so obkladki z zelnico prav izvrstni. Tudi pri vnetju oči in ušes opazimo kaj hitro uspeh, če nakladamo na bolni ud kisló zelje.

Kar se tiče spravljanja kislega zelja, je treba poudariti, da se nikakor ne sme jemati preveč sóli. Kot pridodatek so posebno priljubljene brinjeve jagode in tudi kumino uporabljajo. Kneipp priporoča pridati kislemu zelju še grozdja. Tako pripravljeno posebno okusno kisló zelje imenuje on »praznično zelje«. Prav zanimivo je tudi dejstvo, da se je v zadnjih letih razvila v Zedinjenih državah Amerike pravcata zdravilna industrija, ki prodaja zelnico pod imenom »sauerkraut-juice« na debelo. Ameriški trgovski list

poroča o tem: »Edinstvena panoga zeljne industrije je prodajanje zelnice. Dolej se ni nihče brigal za to vodo, sedaj pa je veliko povpraševanje po njej in jo v ogromnih množinah razpošiljajo, ko je večina spoznala veliko zdravilno vrednost te prej tako omalovaževane vode. Pravijo, da kupujejo zelnico v velikih množinah šole za redno dieto sportnikom. Uporaba zelnice v Ameriki raste od dneva do dneva in jo tudi zdravniki vsestransko priporočajo.«

Kisló zelje, to ceneno pa vendar tako dragoceno hranivo in zdravilo za mlade in stare bi morali siromaki kakor bogatini veliko bolj ceniti. Sebastian Kneipp je bil prav poseben ljubitelj kislega zelja in ga je hvalil z besedo in knjigo. V resnici je kisló zelje jed, ki zasluži v polni meri pridevek: okusen, redilen in zdrav.

Campbell na težki poti do svetovne slave

Ko so se pojavili prvi avtomobili na svetu, so jih splošno smatrali za nevarne in pogubne; sem in tja so jih najrajše imenovali »vražje orodje«. Žene in otroci so bežali, konji so se plašili in mošje so preklinjali, če so zagledali avtomobil.

O kralju Edvardu pripovedujejo iz dobe prvih avtomobilov veselo zgodbo, ki živo priča, kako je bilo angleško prebivalstvo pred dobrimi 30 leti navdušeno za avtomobilistiko. Eden izmed ministrov angleškega kralja je imel avtomobil, ki je bil ponos njegove hiše. Kralj je bil na letovišču v Balmoralu, minister pa nedaleč od njega. Zato je sklenil, da bo z avtomobilom obiskal kralja in se na ta svečan način poklonil svojemu vladarju.

Kralj se je ravno sprehajal pod gradom in pregledoval stražo, ko je nenadoma prekinil tišino strahovit ropot kot streljanje iz strojnice. Malo pozneje se je izza grička pokazalo vozilo, stokajoče in bruhaajoče, zavito v gost oblak dima. Vozač ni mogel videti straže in je že zavozil v njene vrste, preden se je mogel ustaviti.

»Kakšen vrag pa je to?« se je zanimal kralj. Iz oblakov, ki so se polagoma razpršili, je vstal minister, do vratu pokrit s prahom, in obstal pred kraljem. »Za Boga, to je res vrag!« je ugotovil kralj Edvard. To ime se je dolgo držalo avtomobila in marsikaterega njegovih lastnikov.

Campbell, današnji mož svetovne slave na avtomobilskih dirkališčih, se spominja

iz prvih časov avtomobilskega sporta tega zanimivega dogodka:

Avtomobilist je v južnem delu Anglije po nesreči do smrti povozil otroka v vasi. Morda res ni mogel pravočasno zavreti ali pa ni opazil otroka v obliaku dima, ki ga je puščal avtomobil na vse strani. Vedeti je treba namreč, da so bili prvi avtomobili prav čudna vozila in res ni bilo varno priti v njihovo bližino.

Razjarjeni vaščani so sledili nesrečnemu avtomobilistu z nabasanimi puškami in še več mesecev pozneje je bilo za vsakega motornega vozača nevarno voziti skozi ono vas. Sicer pa je Campbell tudi v drugih vaseh preveč često doživel, da so ga obmetavali s kamenjem, gnjilimi repami, zeljnatiimi glavami in jajci. To je bilo pač v dobrih starih časih!

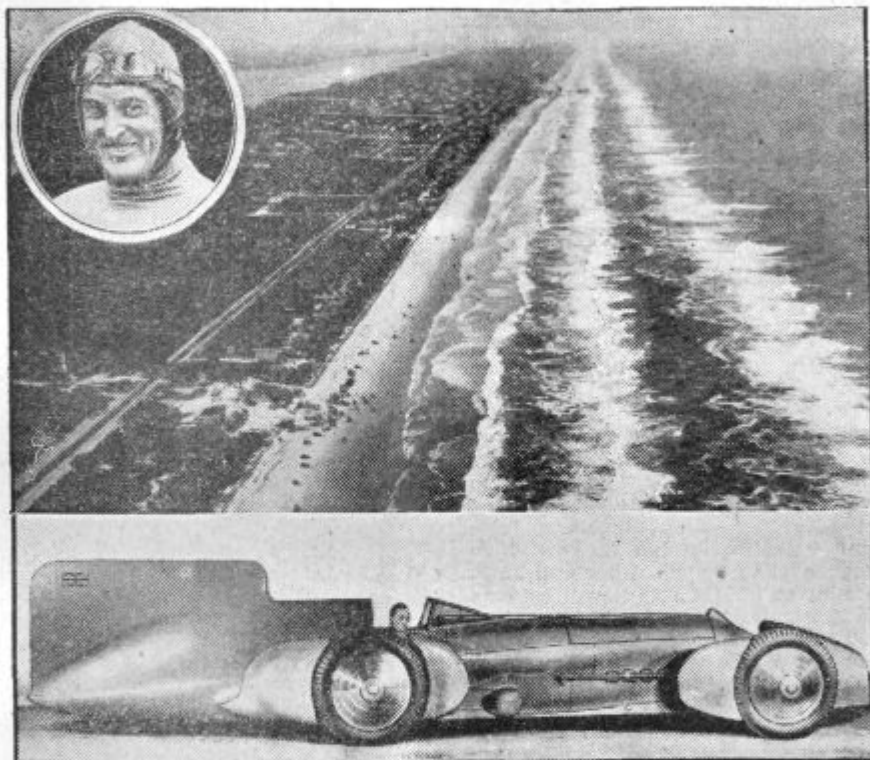
1910 se je začel Campbell resno posvečati dirkanju. Imel je takrat šest ali sedem avtomobilov in se je nastanil v bližini znanega dirkališča Brooklandsa. Stanoval je nedaleč od zasebne ceste, ki je mejila na nekaj hiš z velikimi vrtovi. Nekoč se mu je v stanovanju javil stražnik — v imenu zakona. Izjavil je, da je dobila policija razne pritožbe proti njemu. Tožba je navajala, da je težko zrahljal živčevje neke ženske, ranil njena čustva in poškodoval vse njeno premoženje.

Pri zaslišanju je izvedel, da je pritožbo vložila dama, lastnica lepe vile, češ, da se njena hiša, kadar vozi Campbell mimo, tako trese, da padajo s stene in se lomijo

porcelanaste plošče, ki jih ima obešene v svojem salonu. In vselej, kadar je Campbell s strašnim strojem vozil mimo njene hiše, je morala uboga žena v salon, da je pravočasno spravila svoj dragoceni porcelan na kraj, kjer je bil varen pred potrebo Campbellovih koles.

Campbell se najrajše spominja svojih najhitrejših voženj na dirkah. Hitrosti pred vojno seveda niso dosegale bajnih hitrosti, s katerimi se ponašajo moderni

krat v Londonu velik uspeh. Pri tej predstavi je sklenil, da bo imenoval svoj novi avtomobil »Sinjo ptico«. Že drugo jutro je moral Campbell na start za dirko. Avtomobil je stal v garaži, toda ni bil nič najmanj podoben sinji ptici. Še isto noč je s pomočjo prijatelja prepleskal voz z modro barvo. Zjutraj je bila barva še mokra in voz se je svetil v soncu, da je gledalcem jemalo vid. Ko je izstopil, je bil tudi Campbell bolj moder kot njegova »Sinja

Zgoraj: obrežje v Dayton Beachu, kjer je M. Campbell (v krogu) dosegel svoj zadnji avtomobilski hitrostni rekord. Spodaj: njegov dirkalni voz »Sinja ptica«.

avtomobil, med njimi tudi Campbellov z bajno mejo 500 km na uro. Pred vojno je vozil morda največ 150 km, kar je pomenilo že za takratne čase rekord rekordov. To hitrost je dosegel na starem vozilu z ogromnimi kolesi in lesenimi prečkami. Vselej, kadar je šel Campbell dirkat, je poškrbnil kolesa, ker sicer ni bilo gotovo, da jih ne bo izgubil med potjo.

Campbella radi vprašujejo, zakaj je imenoval vozilo, ki mu je prineslo rekorde, »Sinjo ptico«. Pred 20 ali več leti je bil v Brooklandsu običaj, da so dajali dirkalnim avtomobilom domača imena. Campbell se je zelo mučil, da bi našel za svoj voz primerno ime, toda ni mu uspelo.

Nekoč je sedel pri predstavi Maeterlinckove igre »Sinja ptica«, ki je dosegla ta-

ptica. Toda sinji voz mu je prinesel takoj nato dve zmagi in tudi pozneje ga ni nikdar pustil na cedilu.

1912 je zopet segla kočena roka po njem in le za las je manjkalo, da ga ni prijela za vselej. Toda vožnja je bila senzacija, ki mu je ostala v prijetnem spominu. Vozil je po odprti cesti, dobrih 150 km na uro. Nenadoma je počil obroč prednjega kolesa in se snel z osi. Voz se je nevarno pozibal v stran, toda Campbell je bil mojster v ravnanju in posrečilo se mu je, da je ohranil smer vozila nespremenjeno. Kolo brez obroča je seveda udarjalo po asfaltu.

Ker je šlo za zmago, se Campbell seveda ni ustavljal, da bi popravil defekt, temveč vozil dalje. Trudil se je, da bi vo-

zilo ostalo v ravni smeri, toda kolesa niso več ubogala. S slinim pokom sta odleteli obe prednji kolesi, toda vozilo je brzelo s hitrostjo 2 km na uro dalje. Tedaj je švignilo Campbellu skozi mozeg: Dolgo si iskal, sedaj je prišlo! V odlomku sekunde, skoraj v polsnu je še enkrat videl modro nebo nad seboj, belo cesto pred seboj in zeleno naravo okoli sebe, potem pa je pozabil na vse.

V naslednjem odlomku sekunde je spravi vozilo na rob dirkalne proge, tako da je sprednji del avtomobila brez koles drsel ob vzvišenem robu proge kot sanj — do cilja. S 110 km na uro je švignil voz kot četrti skozi cilj! Pozneje ga skoraj ni bilo mogoče ustaviti, dokler se ni zaletel v zid... Sreča je bila, da Campbell ni doživel konca pod njegovimi razvalinami.

Usoda Pole Negri

Od našega londonskega dopisnika

Po ameriških vesteh je Pola Negri na smrtni postelji, ni pa izključeno, da gre samo za — reklamo.

Ko je bila Pola Negri zadnjič v Londonu, je nastopila v nekem varietetu v enodejanki »Slovo od ljubeznik«. Zelo žalostna igra, skoraj tragedija. Potem sem jo obiskal v hotelu »Grosvenor« na robu Hyde Parka...

Pola, nekoč občudovana zvezdnica nemega traku, je napravila name vtis davno uvene lepote. Mladost mine — in niti zvestoba ni trajna! Kar jo je še poživljalo, so bili spomini na lepše čase.

Spomini... Vedno je potovala s fotografijami Valentina, vedno in povsod so bile njegove slike na njeni toaletni mizi. Da, spomini so bili, ki so ozarjali ostanek njenega življenja. Valentino je bila njena »velika ljubezen«, toda on ji ni vračal ljubezni. In ona je bila velika grešnica kakor mnoge druge, in umetnica ki ni za vsakega.

Žalost je bila v mojem srcu, ko mi je sedela nasproti. Mislim sem na minljivost vsega posvetnega, na večno človeško usodo, ki ji ne uidejo niti filmske zvezdnice.

Zdelo se je, kakor da je Pola Negri uganila moje misli... In tako mi je začela pripovedovati o svoji preteklosti, da bi pozabil na Polo sedanosti. Kdo ve kolikim je že to pripovedovala v Hollywoodu, Parizu in Londonu?

»Bilo je v prvih letih moje igralske kariere«, je začela. »ko me je prejela častihlepna želja po uveljavljanju tudi na platnu. Ne kot filmska igralka, ampak kot avtorica filmov. Napisala sem izvrsten filmski rokopis (tega ji kar nisem mogel verjeti!) z naslovom »Sužnji čuvstev«. Bil je gol slučaj, da sem igrala glavno vlogo v tem filmu.

Pričelo se je snemanje. Angažirani režiser ni imel pojma o filmu — jaz sama tudi ne — in tako se je zgodilo, da sem si pordečila lica in ustnice, ker nisem vedela, da postane rdeča barva na platnu črna. Lahko si mislite, kako veliko je bilo moje presenečenje in še večja groza, ko so prvič

predvajali film, ki me je predstavljal kot zamorko.

Obžalovala sem v duši svojo za vse čase pokvarjeno filmsko kariero. Niti na cesto se nisem upala, ker sem se bala zasramo-

Pola Negri

vanja. Trak so prodali v inozemstvo in moja črna usoda je pričela svojo pot.

Da sem smela navzlic temu neuspehu, največjem v mojem življenju (?), še naprej filmati, je bilo moje edino zadoščenje.

Bivanje v hotelu Grosvenor je drago in Pola Negri je morala po svojih ponesrečenih gostovanjih v Londonu misliti na druge dohodke. Gostovala je v Glasgowu, Liverpoolu in drugih angleških mestih. »Publiciteta« njenega imena ji je nudila te zadnje možnosti... Tudi v drugih angleških mestih je bilo občinstvo razočarano

in se je dolgočasilo. Toda Angleži so potrpežljivi...

Silno je želela nastopiti v kakem angleškem zvočnem filmu. Neko londonsko podjetje ji je bilo naklonjeno, toda gaža, ki jo je zahtevala, je bila previsoka. Pola Negri vendar ne more zahtevati tako visoke gaže kakor kaka Marlene Dietrich. Nemogoče! Na koncesije pa njena ženska ničmurnost ni hotela pristati.

Pred dvema letoma je priobčila v nekem ameriškem časopisu serijo člankov z naslovom »Moje čudovito življenje«. Kdo bo napisal njen življenjepís z naslovom »Moje življenje brez poezije in šminke«? V Hollywoodu so na tem polju že precej napredovali. Kolikokrat so že igrali filme o filmskih igralkah in igralcih!...

Sfilmana dremavost

Raziskovalec Chaumle, ki se nekaj let mudi v osrednji Afriki, je z Geneviève Gentilovo in operaterjem Fouquetom napravil posnetek spolne bolezni z naslovom »Pleme se pbebuja«. Chaumle je dolgo križaril po krajinah, koder mrtvičnost osobito razsaja. Spetoma je naletel na zdravniške odseke, ki so ležili domorodce, in prav sretno sestavil film, ki ima predvsem medicinsko vrednost. Evropski zdravniki, ki ondot poslujejo, so mu pokazali mnogo gradiva o početku spolne bolezni in njenem pobijanju. Tudi je videl učinkovanje preprečitelnih pripomočkov pri rojakih, ki seveda kopoma in tropoma romajo k ambulatorijem.

ČLOVEK IN DOM

Novodobne ure

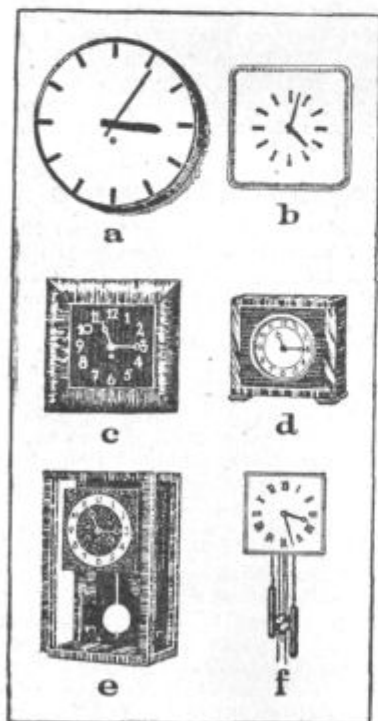
Ura je glas prostora. Poleg tega, da izvršuje svoj namen, je bolj romantična, kakor bi človek mislil. Če tudi svestno ne sliši

ališali svoje lastno srce. Če se hočemo v mislih vrniti v svoja otroška leta in si predstaviti kraj, kjer smo bivali kot otroci — tedaj bomo gotovo začuli tiktakanje stare ure, ki je spremljala naše otroške dni.

Sodobna ura ima sila preprosto in jasno lice.

Tisti, ki ga pojem »nova stvarnost« navdaja z nezaupanjem, bo moral pri predmetih, ki so, kakor na primer ure, namenjeni smoteni rabi, napraviti izjemo. Stvarno in plemenito oblikovana sodobna ura je človeku veliko veselje, ker mu prihranja vse zamotano razbiranje in mu jasno in različno oznanja: »Toliko in toliko je.«

Na izbero je obilica okusnih vzorcev, ki so vsi enako lepi in dragoceni. Razlike med njimi so osnovane v različnem tvorivu. V delovnem prostoru visi okrogla, z nikljem obrobljena emajlna ura (a), čeprav so številke nadomeščene s črtami, je vendar preglednost popolna. Za sobo mlade deklice je primerna dražestna ura profesorja Tessenowa (f); njena lepota je skrita v njeni preprostosti in oblikovni skrbnosti. Tudi veselju nad plemenitimi lesovi se nam pri izbori ure ni treba odreči. Pisalni mizi iz makasarjevine se prilega ura iz enakega tvoriva s palisandrovimi in orehovimi vložkami (e). Nihalna ura (c), ki s čarobno blagovoznostjo oznanja čas, je prava ura za družinsko sobo. Njen plemeniti okrov je sodoben in antičen obenem. Nad jedilnikom visi kvadratna ura (d) iz zebzanovine s številnikom iz makasarjevega lesa. Za pisarno si izberemo sinhronsko uro, ki je priklopljena električnemu omrežju in nam je ni treba navijati. Tudi za kuhinjo je najboljša električna ura (b), ki jo dobimo v mnogih okusnih vzorcih. Kuhinjska ura današnjih dni ima

šimo njenega šepetanja, slutimo podzavestno, da je ona tista, ki daje prostoru življenje. Kadar vse utihne in ljudje obmolknajo, slišimo njeno tiktakanje, kakor da bi

torej presenetljivo lastnost, da v resnici »grec, ne pa da bi bila, kakor prejšnje čase, samo ličen stenski krožnik, okrašen s pisanimi figuricami.

Harmoničen stenski okras

Kako obesimo slike razne velikosti

Najbrže imate mnogo slik, ki se ne morete ločiti od njih. Radi bi jih obesili v svojem stanovanju, a to je težka naloga. Saj vemo, kako rada dobi soba nemirno lice, če so stene pokrite s prevetkim obli-

ljem slik. A počakajte, morda najdemo izhod.

Svoje tiske in risbe, izjedenke in fotografije, ki so vse različno velike, nalepite na kartonaste liste enake velikosti. Dobro je, da ne prilepite slike na sredo kartona, ampak jo premaknete nekoliko navzgor, tako da ostane zgoraj kakih dve petini, spodaj pa kake tri petine roba. Na desni in na levi morajo biti kartonasti robovi seveda enako veliki.

Zdaj morajo slike dobiti okvirje, nemara iz okrogle, paličaste, dva ali tri centimetre široke latve, ki naj bo črne, rjave ali zlate barve. Tudi svetli nikljasti okvirji enake velikosti so zelo učinkoviti. Okvirje obesiti drugega tesno k drugemu, tako da nastane strnjena vrsta. Listi, ki so bili prej popolnoma neenaki, bodo zbuvali v takih okvirjih in tako obešeni mirno, harmoničen vtis.

Zelo lepo je na primer, če na ta način shranite risbe svojih otrok. S štirimi petimi leti se navadno malčki prvič lotijo risanja. Ti prvi, preprosti otrokovi izražaji so časih pomembnejši, nego bi človek mislil. Vzemite šest ali sedem najbolj značilnih risb, morda iz vsakega leta po eno, pa boste videli, kako zanimivo se v njih zrcali otrokov razvoj. Morda bo otrok kasneje res kdaj kaj dosegel v umetnosti; kako škoda bi bilo v tem primeru, če bi se njegove prve risbe izgubile!

AKO SE NE VEŠ

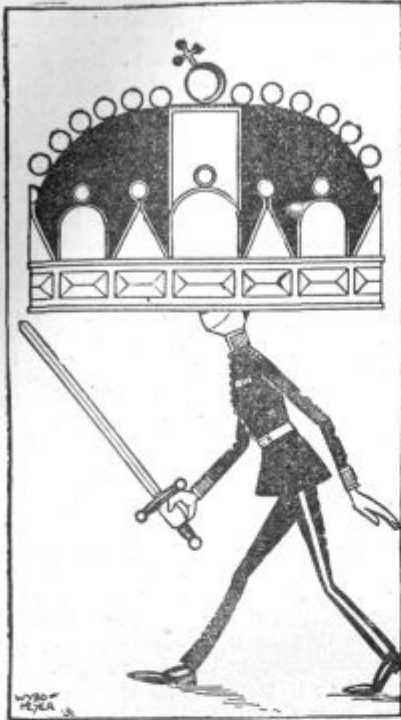
Nov indoevropski jezik

Profesorji E. Sieg, W. Siegling in W. Schulze so po večletnem delu dovršili slovnico novega indoevropskega jezika, s katerim se je naše znanje indoevropsčine ali arjščine (Nemci najčešče pišejo: indogermansčina, ne tako Angleži, Skandinavci, Francozi in dr.) znatno povečalo. Gre za toharščino, jezik indoskitских Toharcev, ki so jo našli pri veliki Grünwedelovi in Le Cogovi odpravi med izkopavanjem okoli Turfana, vojaške utrdbe v vzhodnem Turkestanu. Odkrili so prastare pergamentne zvitke, po katerih so stala neznana znamenja zagonetne govorice. Po raziskavah so dognali, da besedilo sega nekako v 6. stoletje po Kr. Razbor in prevod teh pomembnih pomolkov stare indoevropske omike sta pokazala, da imamo opravka z zapadnim in osrednjim indoevropskim jezikom, torej najbližnjim sorodnikom germanskih, romanskih, slovanskih, grščine itd. Na ta način se je zaklad naše jezikovne skupine v kratkem času obogatil za dva tehtna člana, saj spada po vsej verjetnosti semkaj tudi hetitsčina, ki jo je češki učenjak Hrozny raztolmačil s podobopisnega pomnika, znanstvenikom v veliko radost. Toharščino so razrešili prej navedeni nemški učenjaki ter objavili izsledke v posebnih knjigi. Jezikovne drobtine, ohranjene po srečnem naključju, pripadajo prastaremu plemenu, ki je davno poginilo, toda po najdbah moralo že zgodaj imeti visoko prosveto.

Evropsko trdnjavstvo

Švedski etnolog profesor Erland Nordenskjöld z univerze v Göteborgu je nedavno postavil mnenje, da so evropske utrdbe iz 16. stoletja posnete po južnoameriških zgradbah inkovske kulture. Po navadi so bila inkovska gradišča na višinah, že po naravi od treh strani nedostopna. Na četrti strani je bilo več kamenitih nasipov v kljukoviti črti, da so mogli napadača od dveh strani obstreljevati. Najznamenitejše trdnjave pri Inkoh so bile Paramonga, Incallacta in Sacshuaman. V svoji zgodovini arhitekture poudarja Ferguson, da je bila križkrazasta črta trdnjavskega okopa, ki omogoča prijeti sovražnika z boka, neznana Grkom, Rimcem in srednjevečanom. To je samostojna iznajdba Inkov. Prve zvezdaste gradove in križkrazaste nasipe v Evropi so po l. 1550. stavili Zanchi in drugi italijanski utrdbeni inženjerji. Po Nordenskjöldovem naziranju so nove svoje zamisli posneli po knjigah o španskih vojnih pohodih v Peruju, kjer so bili inkovski ostrogi potanko popisani. Inkovski stavbenik Apu Huallpa Rimachi, ki je zasnoval taborišče Sacshuaman, se mora šteti med največje vojaške graditelje na svetu.

Karikatura

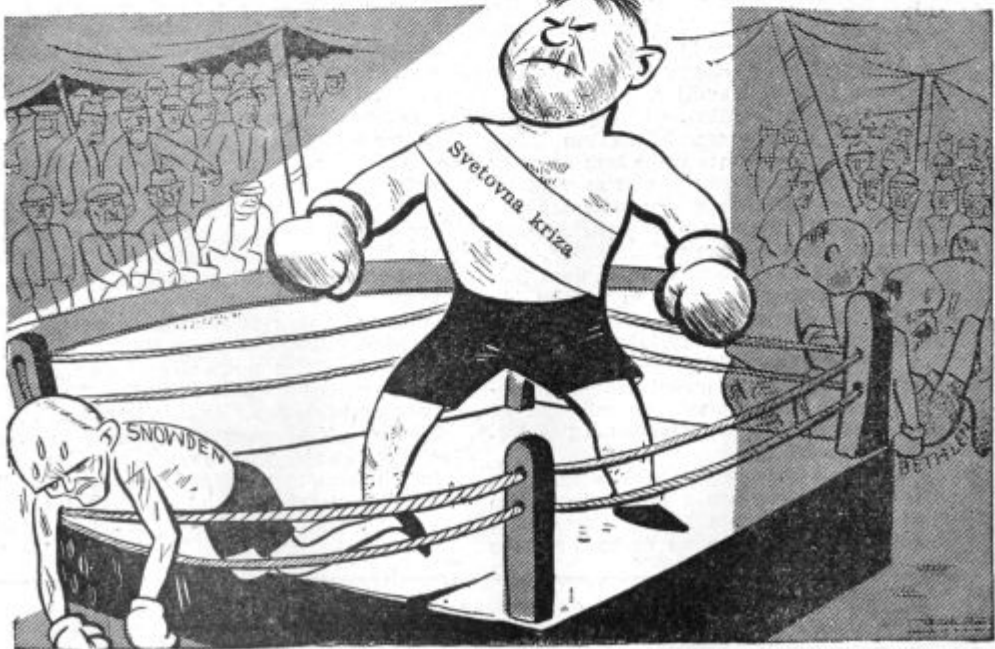
Madžarske sanje: Nevarna igra slepcev

Novi madžarski ministrski predsednik
Karolyi

Mac Donald
ostane angleški ministrski predsednik

Žrtev svetovne gospodarske krize

MIZICA, POGRNI SE!

Tedenski jedilni list

Ponedeljek, obed: riževa juha s sladkim zeljem, govedina s praženim krompirjem in paražitnikovo omako, palačinke z marmeladó. Večerja: rezanci z gnjatjo, solata.

Torek, obed: zelenjavna juha, pečena račka ali jarcica, mešana solata, rulov puding z vanilijino kremo. Večerja: rižoto s perutninskim drobovjem.

Sreda, obed: krompirjeva juha z opečenimi žemljami, špinadni štrukelj z maslom in drobtinami, mešan kompot. Večerja: krompirjevi krapki s kumarično omako.

Četrtek, obed: telečja obara z ajdovimi žganci, jabolčni zavitek. Večerja: vampi s parmezanom, kompot.

Petek, obed: Juha iz smetane, špinaca ali jurčki z zakrnjenimi jajci, pehtranovi štruklji. Večerja: kakao s pehtranovimi štruklji (od popoldne).

Sobota, obed: na goveji juhi rezanci, ocvrta kuhana govedina, pražen krompir, zelena solata, jabolčni kompot. Večerja: faširani goveji zrezki v omaki z vrvicami.

Nedelja, obed: na juhi jetrni riž, obistna pečenka garnirana z obistnimi rezinami in zeleno solato, tretet. Večerja: omelete z gnjatjo, zelena solata.

RECEPTI K JEDILNEMU LISTU.

(količina računana za 4—5 oseb)

Rumov puding. V skledi vmešam, da naraste, eno jajce in pet rumenjakov s 15 dkg sladkorja. K temu dodam 5 dkg olupljenih zmletih mandljev, 10 dkg z rumom prepojenih drobtin od rženega kruha, odišavljenih s cimetom, klinčki in limonino lupinico. Nazadnje primešam še sneg od petih beljakov. Zmes vložim v dobro pomazan in s sladkorno sipo potresen pudingov môdel in skuham v sopari. Serviram ga z vanilijino kremo.

Smetanina juha. V lonec dam poldrugi liter vode, osolim jo in pustim, da zavre, nato pa primešam četrto litra kisle smetane, med katero vžvrkljam poldrugo žlico moke in žlico kisa. — Ko nekoliko povre, jo dam z žemljevim rezinami precvrtimi na presnem maslu na mizo ali pa zakuham vanjo sirove cmočke (glej Žis. št. 1, knjiga 10).

Zakrnjena jajca. Od belega, dan starega kruha izrežem z malim krapovim obodcem za dva prsta široke, okrogle rezine in sicer po enega na osebo. Sredico

izdolbem v sredi in potem rezine na spodnji strani ocvrem. Potem vzamem primeren ponev, jo pomažem po dnu s presnim maslom, postavim ocvrte rezine drugo poleg druge vanjo in vbijem v izdolbinico eno drobno jajce. Jajce nekoliko osolim in položim na vsako za grahovo zrno presnega masla, postavim v pečico, in ko jajce zakrknje, takoj serviram.

Krustoni z obistmi. Ko je obistna pečenka gotova, izločim ledvice in jih zmeljem, dam v skledo in premešam eno jajce, dobro zrezanega petršilja, popra in omake od pečenke. Dobro premešam in s tem namažem na debelo tanke, ocvrte kruhove rezine in jih postavim na toplo. Nato zrežem pečenko na lepe kose in jo zložim na gorak krožnik, oblijem z omako in garniram z pripravljenimi rezinami.

Omelete z gnjatjo. V lončku stepem šest jajc z eno žlico raztopljenega presnega masla, malo soli in deset dekaigramov sesekljane gnjati. Iz tega spečem v omeletni ponvi na masti debelejšje omelete. Med pečenjem ponev stresam, da se spodaj lepo rumeno zapeče, zgoraj pa ostane še mehko. Nato omeleto zapognem od dveh strani od roba proti sredi in položim na gorak krožnik z zapečeno stranjo obrnjeno navzgor in takoj serviram.

Tretet. V kristalno sledo položim rezine prepečenca ali rezine temnorumeno opečenih žemljic in jih oblijem z dobro osladkorjenim rdečim vinom, da se prepoje. Pred serviranjem potresem še nekoliko cimeta in dolijem še malo vina. Vino s sladkorjem se lahko prej prevre s sladkorjem in dišavami in se oglajenega precedi na kruh.

Odcetek od češpelj. Odcetek, ki ga med kuhanjem češpelj odlijam v porcelanasto posodo, precedim skozi prtič, nato jo stehtam in vzamem prav toliko sladkorja, kolikor tehta tekočina. Dobro premešam, postavim na ogenj, da zavre in vre kakih osem do deset minut. Medtem posnemam pene, ki se nabirajo povrhu. Še vročega napolnim v steklenice za dva prsta manj kakor polno. Steklenice pokrijem z redko tkanino in jih postavim v klet, da ne pride mrčes notri. Drugi dan prevrem nove primerne velike zamaške, jih osušim, nato pa pomočim v žganje in zamašim steklenice. Vrat zamašenih steklenic pomočim v žganje, nato pa v raztopljen vosek in jih hranim v hladno in suho klet. Ta odcetek porabim za pijačo, kakor malinovec, za polivanje kuhov in drugih sladice.

U—a

jateljstva. Samo to prijateljstvo mora biti v mejah in diskretno. Če ima pa žena otroke in dom, tedaj ne sme biti o kakem prijateljstvu nobenega govora. Logika in zdrava človeška pamet bi se temu uprla.

Skrb za dom in za otroke porabi vso energijo žene in jo zaposli ves dan. Če ima pa žena vključ temu časa za prijateljstvo s kakim drugim moškim, tedaj je to znak, da je nehala skrbeti za dom in za družino.

Naravno in zelo možno je, da mož ne ustreza v vsem svoji ženi, toda če ga žena le količkaj ljubi in če se zanima za družinsko življenje in za dom, tedaj se ne bo ozirala po »prijatelju«, ki bi moral imeti tiste lastnosti, katerih manjka njenemu možu.

Končno ne smemo pozabiti »druge žene«: novo dekle prevzame u. pr. ženi njenega moža ali drugemu mlademu dekletu njenega bodočega moža. To nikakor ni pošteno, vendar se često dogaja.

V celoti je vse bolj vprašanje dobrega okusa kakor pa kak etški problem, in kultivirana, inteligentna žena, ki je vajena sama misliti, ne bo tako hitro napravila

napake. Samo žene, ki se ne znajo ogniti zenu, katere jim nastavlja življenje, se bodo morale prej ali slej težko pokoriti.

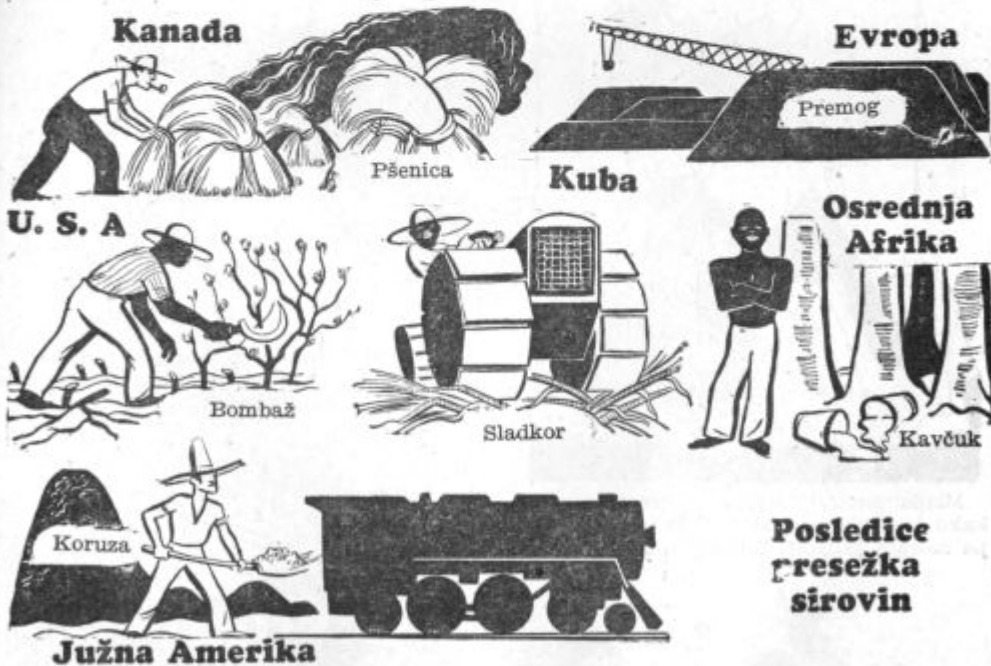
Marjerie Bowen.

Shaw in žensko društvo

Novo žensko društvo je poslalo velikemu dramatikumu pismo s prošnjo, naj mu pokloni izvod svojega »Womans Guido to Socialism« (Kažipot k socializmu za žentstvo). V odgovor je pesnik pripisal pod list: »Za vruga, ne! Žensko društvo, ki ne more zbrati 15 sh. za knjigo, nima pravice do obstanka«. 14 dni pozneje prispe druga poslanica s srčno zahvalo za svojeručno pisanje, katero je neki knjigotržec prav rad zamenjal za željeno knjigo. In Shaw je zopet pridal pod pismo: »Kako so ženske nespametne! Stvar je bila vredna vsaj 50 lir! G. B. Shaw.«

Svetovna gospodarska kriza v sliki

Posledice presežka sirovin

Ves svet trpi na velikanski nadprodukciji sirovin, ki podobne še ne beleži kronika svetovnega gospodarstva. Producenti so v današnjem gospodarskem sistemu večkrat prisiljeni, da sami uničijo presežek pridelka, če hočejo preprečiti, da prodajne cene ne padejo pod lastne cene. V Južni Ameriki kurijo s koruzo lokomotive, v južnih državah Severne Amerike uničujejo plantaže bombaža, v Kanadi sežigajo pšenico, na Kubi uničujejo sladkorne nasade (zaradi česar je nedavno izbruhnila revolucija), v Afriki vlada velika brezposelnost, ker ni odjemalcev za strovi kavčuk, v Evropi pa se gromadijo cele gore neporabljene premoga.

HUMOR V SLIKAH

Ona: »Zakaj si vselej ob oknu, kadar pojem?«

On: »Nočem, da bi ljudje mislili, da te tepem!«

»Letos je pa zares čudno vreme! Zdaj je vroče in zdaj dež. Človek ne ve, kaj bi prav za prav zastavil!«

Mlada žena: »To je pa zares nesramno, kako je prišel tvoj krojač gumbe! Že tretjič moram pritrditi taisti gumb!«

»O gospelj Mini sem slišala strašne reči!«
»To sem si mislila že sama, ko sem vas videla tako zadovoljno!«

Med poukom: »In kako je treba ustaviti, če ni blizu nobene cestne svetilke?«